

FUGLE & NATUR

Redningsplan for
SORTTERNEN

GRATIS REDEKASSER til
stær og fluesnapper

DOF's HÆDERSPRIS
2021

SILKEHALE
PÅ VINTERBESØG

Dansk
Ornitologisk
Forening

BirdLife
DANMARK

En arv til Dansk Ornitologisk Forening
**ER EN GAVE FRA ET LIV
TIL ET ANDET**

Ved at betænke DOF i dit testamente er du – selv efter din levetid – med til at hjælpe vores truede ynglefugle & sårbare natur.

Læs mere og få gratis hjælp til dit testamente af vores dygtige advokat, Nils-Erik Norsker, på dof.dk/arv

VIDSTE DU?

At Østersøens vinterbestand af ederfugle er halveret på bare tre årtier.

EN RIG NATUR I ET RIGT SAMFUND

KOLOFON

Forside

November og december er de klassiske måneder for mange observationer af silkehaler. Læs mere om den smukke fugl i artiklen side 6-10.

Foto: Peter Dam

Udgivet af Dansk Ornitologisk Forening – DOF – BirdLife Danmark

Vesterbrogade 138-140
1620 København V
Tlf. 33 28 38 00
(alle hverdage 11-15).
Mail: dof@dof.dk

Bemærk, at vi nu igen udsender Fugle & Natur med PostNord. I tilfælde af, at du ikke modtager dit medlemsblad, henvend dig til DOF's sekretariat på telefon: 3328 3800 eller dof@dof.dk

Redaktør (ansv.):

Karina Demuth
tlf. 20 85 89 69
karina.demuth@dof.dk

Korrektur:

Anne-Grete Ditlevsen

Annoncer:

Mads Oddershede

Ture og møder:

Mia Ilander Albrechtsen

Oplag:

17.800. ISSN: 1395-8860

Layout og tryk:

Jesper Urban Pedersen/
Vivian Buch
www.stepprintpower.dk

Det var titlen på en såkaldt Wilhjelm-rapport, der udkom i 2001. Forud for denne milepæl i dansk naturforvaltning var gået mange møder med de fremmeste folk i ministerier og organisationer med henblik på at sætte en retning for naturen i Danmark. Målet var mere og bedre natur, og nøgleordet var dengang: større sammenhængende naturområder.

Her 20 år senere er udfordringerne og målene stadig de samme. Dog har vi fået 5 statslige nationalparker og en række kommunale naturparker, og i disse måneder er staten i gang med på egne arealer at bruge 888 mio. kr. til udlægning af op til 15 naturnationalparker og flere områder til urørt skov, hvor motorsaven er lagt på hylden.

Det er værd at glæde sig over disse initiativer, men desværre lever ingen af disse områder op til de internationale kriterier for, hvad man forstår ved en nationalpark. I Danmark er natur i nationalparkerne sidestillet med udvikling af lokalsamfund og erhvervsliv! Vi bør derfor arbejde for, at i det mindste nogle af de nye og gerne nogle af de allerede eksisterende nationalparker kan leve op til disse kriterier, der er defineret af International Union for Conservation of Nature, IUCN.

Der er i dette efterår 23 naturområder i spil, og på Naturstyrelsens hjemmeside kan man se hvilke områder, der nu skal diskuteres, også med interesseorganisationer som DOF. Lokalt vil der blive afholdt møder af ministeriet, så en stor opfordring til dig om at deltage i disse møder og give din mening til kende.

Du kan læse DOF's hørings svar om etablering af naturnationalparker her: Pub.dof.dk (søg på korrespondancer, 2021, Hørings svar om etablering af naturnationalparker). Tag et kig og få inspiration til, hvad man kan bringe op, når områder, der er tæt på dig, skal diskuteres.

Der er i dette efterår en gylden mulighed for, at naturen nogle steder på statens arealer kan få et løft, men det kræver lokalt en vilje til åbent at diskutere, hvordan man bedst gør det. Langt hen ad vejen må man prøve sig lidt frem, for områdernes forvaltning kræver en dynamisk tilgang, også med hensyn til fx hvilke græssende dyr, man med fordel kan benytte sig af. Ligeledes må man med åbent sind løbende evaluere effekterne af græsning, dyretæthed, hegn og menneskelig færdsel.

Allerede i dag eksperimenteres der med forvaltning af store, sammenhængende naturområder, fx i Lille Vildmose, i Klelund Plantage, på Molslaboratoriet og på flere offentlige og private arealer. Betragt naturnationalparkerne som laboratorier, hvor vi skal blive klogere på, hvordan diversiteten og mulighederne for naturoplevelser øges. Det har første-prioritet, og der er brug for, at nogle af de meget forstyrrende friluftaktiviteter må foregå andre steder.

Fra regeringens side har man virkelig lagt sig i selen for at tilgodese naturen nu, og med en stærk opbakning fra vores fremmeste forskere, må lokale særinteresser ikke få overtaget. For målet med naturnationalparkerne er en rigere natur i et rigt samfund, og det har vi alle fortjent. Deltag i debatten, hvor du bor!

Egon Østergaard
EGON ØSTERGAARD,
FORMAND DOF

NATUR BUTIKKEN

Vesterbrogade 138 1620 København V naturbutikken.dk

Vind et teleskop
fra den nye
DOF Birdlife
serie

DOF'S JULEKALENDER 2021

I år har DOF noget helt særligt i ærmet til dig. Vi har nemlig lavet denne smukke julekalender i samarbejde med Naturbutikken og Marco Brodde. Marco er en yderst anerkendt kunster, bosiddende i det yderste af Danmark, hvor vadehavets natur og udtømmelige motivverden har en helt central plads i hans kunstneriske virke.

Marco anvender flere forskellige teknikker og redskaber så som akvarel, kul, flydende tusch og pastelkridt, ofte på samme tid i mixed media værker. Billederne er altid lavet på baggrund af egne oplevelser og felt-

skitser, og meget er udført under åben himmel i al slags vejr.

Kalender inkl. teleskop?

I en af kalenderne har vi lavet en helt særlig låge, som gemmer på en stor julegave. Vi udlodder nemlig et teleskop fra Naturbutikkens spritnye sortiment fra DOF BirdLife, som altså kan ende med at blive dit. Hvis du finder teleskopet bag en af lågerne, skal du straks tage kontakt til Naturbutikken på tlf. 3328 3838.

—
Pris kr. 199,-

SIDE 6

Netop nu er der gode muligheder for at se silkehaler.

SIDE 18

Sortternen hjælpes på vej med kunstige redeflåder

INDHOLD

Berusede silkehaler på besøg.....	6
Siden sidst Danmark.....	12
Direktør Sigrid Andersen: Fødselar med fugle i blodet.....	14
Sortternen: På kanten af uddød i Danmark.....	18
Julegaver til under 1.000 kr.	24
Børneside: Lav dit eget fuglefoder.....	26
Søen "Der var engang"	28
Mere DOF-skov i Ecuador	32
DOF's hæderspris 2021: Thorkil holdt trækrute farbar for tajgasædgæs	34
Kort nyt Verden.....	36
Det meste ved vi ikke – heller ikke om sortand og ederfugl	38
Gratis redekasser til trængte hulrugere.....	42
Ture og møder mv.	44

SIDE 26

Mest til børn:
Julegaver du selv kan lave.

SIDE 32

DOF's Klimafond køber mere skov.

BIMLENDE BERUSEDE BÆRÆDERE

PÅ BESØG

AF JAN SKRIVER

Når flokke af silkehaler fra de store nåleskove i fjerne egne mod nord-øst beærer os med besøg, er de fulde af tillid – og ofte også fulde af alkohol efter ædeorger af bær og gærede frugter. I november og december er der gode muligheder for at se den smukke fugl.

Der stod et levende hegn af rønnebærtræer ikke langt fra skolegården, hvor vi holdt ti minutters frikvarter som opladning til religion, geografi eller biologi, som fagene hed engang.

En efterårsdag kom der pludselig ekstra liv i hegnet, for en flok silkehaler havde slået sig ned mellem klaserne af røde rønnebær. En fortrop af invaderende bærædere var ankommet, og rygten gik som en løbeild gennem skolegården og gav ikke kun knægte med forkærlighed for fugle gåsehud af begejstring.

Sortimentet af bær afgør, hvor silkehalerne slår sig ned og hvor længe, de bliver. Her er fuglene på besøg i Rungsted Havn.

Foto: Peter Dam

Foto: Jens Kristian Kjærgaard

Alle ville se de smukke silkehaler gnaske bær og høre deres bimplende stemmer, der er smukke som en kirkekoncert. For mange af os overdøvede silkehalernes klokkespil skolens klokke, da det ringede ind til time.

“

Det er ikke utænkeligt, at silkehalen kan begynde at yngle i Danmark.

”

For hvad er vigtigere end at tage godt imod sultne gæster langvejs fra?

En tredjeplads i skønhed

Da Dansk Ornitologisk Forening i 2015 opfordrede sine medlemmer til at kåre Danmarks smukkeste fugl, blev silkehalen stemt ind på en tredjeplads efter isfuglen og den røde glente.

Hvor isfuglen er fuglefaunaens repræsentant i haute couturens

prangende verden, så fremstår silkehalen som et eksempel på naturnært skandinavisk design, af-dæmpet i farvetone og fremtoning. Men studerer man en silkehale nærmere, rummer den også elementer af æstetisk 'tjubang'. Der er ikke noget så gult som halespidsen på en silkehale og ikke noget så knaldende rødt som de små lakagtige pletter på en silkehales armsvingfjer. Og der er ikke noget så sort som hagesmækken og masken på en silkehale.

Flyvende sigøjner fra tajgaen

Mod slutningen af oktober, hvor den danske natur indstiller sig på vågeblus og vinter, indfinder de første silkehaler sig. Under nogle invasioner kulminerer antallet af silkehaler allerede i oktober, under andre sker det først i løbet af november for at vare året ud.

Det er dog næsten altid i begyndelsen af den grå november, at det største antal silkehaler opholder sig i Danmark.

Sæsonens sortiment af bær og vinterens beskaftenhed afgør, hvor fuglene slår sig ned, og hvor længe de bliver.

De gæstende silkehaler yngler primært i dale i tajgaen, det kæmpemæssige nåleskovsbælte, der strækker sig fra Finland over Rusland til Sibirien mod øst.

På engelsk hedder silkehalen "Bohemian Waxwing", og fuglen lever op til dette navn. På sit træk om efteråret er silkehalen en boheme. Eller måske rettere en flyvende sigøjner.

Silkehaler har ikke faste ruter og rutiner i deres vinterkvarterer. De flakker om og slår sig ned, hvor der er mest føde. Når busken er ribbet for bær, og når træet er flået for frugter, er det farvel og tak.

En form for mønster

Når det er sagt, så er der en form for mønster i silkehalens optræden i Danmark. Flokkene af klokke-ringlende gæster har det med at ramme de danske kyster og kystbyer, der vender mod øst. I Vejle er en vej ligefrem opkaldt efter silkehalen.

De største flokke af silkehaler, der kan tælle flere hundrede individer, ja, undertiden bliver der registreret tusindtallige flokke, optræder næsten altid i Nordsjælland og Københavnsområdet. I hovedstadsområdet parker, kirkegårde og haver og langs veje, jernbaner og S-togslinjer med bærbuske og træer på sidelinjen kan det i år med invasion vrime med silkehaler.

I reglen er der også et stort rykind på østvendte kyster i Jylland og i den nordøstlige del af Danmark med Frederikshavn som en slags silkehalecentrum. Vestpå i hovedlandet kan der være langt mellem silkehalerne selv under invasioner. Det er og bliver på østfronten, at silkehalen slår sine markante slag.

Det er ligeledes karakteristisk, at silkehaler primært bliver registreret i byer, men også træklokaliteter som Skagen, Sydlangeland, Gedser og Gilleleje kan mønstre store flokke.

Silkehaler søger slaraffenland

Invasioner tager afsæt i to aspekter i silkehalens liv, nemlig ungeproduktionen og adgangen til bær om efteråret. Hvis silkehalerne har fået mange unger i tajgaens skove, hvor fuglene om sommeren har ernæret sig af insekter og anden animalsk føde, og det så sætter ind med mangel på vegetarisk føde i efteråret, når de begynder at æde bær, må de rejse væk fra deres yngleområder for at finde føde. Da er det, at Danmark set fra en silkehales synsvinkel kan blive et slaraffenland, der flyder med bær og frugt.

”Mangel på føde kan tvinge millioner af silkehaler til at flyve mod Vesteuropa. Når en invasion går højt, kan der formentlig være 10.000’er af silkehaler her i landet”, siger Thomas Vikstrøm, der er biolog i DOF.

Og en skønne dag vil Danmark måske kunne mønstre en ny ynglefugl i skikkelse af et par silkehaler.

”Det er slet ikke utænkeligt, at silkehalen kan begynde at yngle i Danmark året efter en større invasion. For eksempel har vi med

arter som hvidvinget korsnæb og nøddekrige, oplevet, at de begyndte at yngle efter vinterhalvår med større invasioner. De to arters udbredelse falder for en stor del sammen med silkehalens. På den baggrund synes det ikke urealistisk, at også silkehalen kan bygge rede i den danske natur på et tidspunkt. Silkehalen yngler ret langt mod syd i Sverige, så selv om bestanden er fåtallig i Skandinavien, er der ikke voldsomt langt til artens nærmeste yngleområder set fra Danmark”, siger Thomas Vikstrøm.

Invasion cirka hvert tredje år

DOF’s database over dagsaktuelle fugleobservationer, DOFbasen, giver mulighed for at følge forekomsten af silkehaler både i magre år med få fugle og i fede år med invasioner.

November og december er de klassiske måneder for mange observationer af silkehaler. Den seneste virkelig store invasion af silkehaler i Danmark fandt sted i vinteren 2004/2005. Også i 2011/2012 var der mange silkehaler i landet.

Engang hed det sig, at silkehalen invaderede os hvert syvende efterår. Den regel er justeret op de senere årtier. I gennemsnit er der i Danmark en silkehale-invasion hvert tredje år. Der kan dog godt optræde større flokke af silkehaler hvert andet år.

For århundreder siden hed det sig ifølge folketroen, at silkehalens invasioner varslede krig, dyrtid og pest.

Og hvis flokkene viste sig tidligt om efteråret, stod vi foran en streng vinter.

Snorlige flyvning med alkohol

Fælles for de bærædende vintergæster er deres påfaldende tillidsfuldhed. Mange af silkehalerne har ynglet i mennesketomme områder, så måske er en dansker i november fuglenes første erfaring med mennesket.

De flakkende silkehaler er ikke kun fulde af tillid, de kan også være fulde på andre måder. Fuglene har dagligt alkohol i blodet på grund af de store mængder gærede bær, som de indtager. Alkoholindholdet i rønnebær, der gærer, kan være på 2-3%. Da silkehaler indtager snesevis af bær på kort tid, ville fuglen blive svært alkoholpåvirket, hvis det ikke var fordi, dens lever er stor sammenlignet med andres fuglearter. Silkehalens store lever og dens enzymer kan omsætte ekstraordinært store mængder alkohol.

Derfor bærer silkehalen sin bærandert med stil og siksakker på ingen måde af sted i spiritusflyvning. Silkehaler har ligesom stære, som de ligner i statur og størrelse, en snorlige flugt, der aldrig bærer præg af et højt, dagligt alkoholforbrug.

Når silkehalerne har spist op af de røde bær fra rønnebærtræer eller tjørnebuske, der i reglen står først på menuen, kaster de sig ofte over sæsonens sidste æbler, eller de flyver måske videre mod sydvest og nye fødekilder.

Udstopning som sidste stop

I sjældne tilfælde kan det ske, at silkehaler når helt til Sydeuropa på deres jagt efter føde. I efteråret 2004, da dette århundredes foreløbig største invasion gik over Nordeuropa, nåede enkelte silkehaler helt til det nordvestlige hjørne af Spanien. Det var første gang, at der med sikkerhed blev konstateret silkehaler i denne del af Europa. De spanske observationer var med til at understrege, at store mængder af silkehaler det år blev ramt af sult i deres yngleskove,

hvorpå de var tvunget til at flakke vidt omkring efter føde.

Erfaringer fra sæsoner med invasioner fortæller, at mange silkehaler bukker under i løbet af vinteren. Og forårstrækket retur mod nordøst er beskedent.

En del silkehaler flyver mod ruder. Mennesker, der finder en frisk rude-dræbt silkehale, nænner næsten ikke at lade den forgå og blive en del af naturens kredsløb. Delikat som den er, frister silkehalen ofte finderer til at kontakte en konservator og bestille en udstopning med efterfølgende udødelighed i dagligstuen.

Retfærdigvis skal det siges, at silkehalernes kollisioner med ruder næppe har noget at gøre med promille-flyvningen på grund af de gærede bær og alkoholen i blodet.

Ulykkerne handler snarere om, at invasions-silkehalerne færdes i uvant terræn med ukendte farer fjernt fra de øde næsten mennesketomme skove, hvor de hører hjemme.

Om sommeren lever silkehalen parvist som familiefugl i yngleområderne i tajgaen, den uendelige nåleskov, der strækker sig i et bredt bælte fra Nordskandinavien gennem Rusland og østpå i Sibirien. Foto: Leif Høgh Olsen

Bliv **Naturbeskytter** i Dansk Ornitologisk Forening

INFO

Den elegante spidsand er desværre raslet ned i antal ynglefugle herhjemme siden 1970'erne. Tilbagegangen tilskrives dræning og opdyrking af strandenge, som er et foretrukket levested for arten. Tilbagegangen skal bremses nu, hvis ikke vi vil miste spidsanden som dansk ynglefugl.

Hør mere og meld dig som Naturbeskytter på telefon 3328 3800 hverdage kl. 11–15 eller på dof.dk/naturbeskytter

Dansk
Ornitologisk
Forening

BirdLife
DANMARK

SIDEN SIDST

DANMARK

AF ANTON LIHN

GPS-signaler viser, at unge havørne ofte holder sammen i vinterhalvåret.

Foto: Jørn Skeldahl

UNGE HAVØRNE SAMLES OM VINTEREN

Havørne har en forkærlighed for fællesskab i deres vinterkvarterer, mens de opholder sig enkeltvis i sommerresidenser, hvor de forbereder sig på voksenlivet.

Sådan lyder en af de erfaringer, som forskere har høstet efter de første års GPS-mærkning af 18 unge danske havørne.

”Vi har længe vidst, at glenter og kærhøge overnatter kollektivt i vinterhalvåret, men vi vidste ikke, at havørne også gør det i stor stil. GPS-senderne har været med til at lede os på sporet af disse fælles sovepladser for ørne,” siger Daniel Palm Eskildsen, der er biolog i DOF, der sammen med Statens Naturhistoriske Museum, Københavns Universitet står bag ørneforskningen med GPS-sendere.

Det generelle mønster, som forskerne har uddraget af signalerne fra de 18 unge ørne, viser, at danske havørne i deres første måneder som flyvedygtige jægere opholder sig tæt på de områder, hvor de fløj fra rede. Men snart begynder de at udforske landskabet, og i vintermånederne mødes de ofte i de samme fuglerige vandområder.

▼ Foto: Albert Steen-Hansen

STADIG ROD I GRÅÆNDERNE

Trods opmærksomhed på manglende indberetninger af udsatte gråænder i næsten et år er der ikke sket nogen væsentlig forbedring.

Kun omkring 75.000 gråænder er indberettet udsat i den danske natur i 2021 viser tal fra Miljø- og Fødevareministeriet, som DOF har fået indsigt i. Det er stadig ganske langt fra de omkring 350.000 gråænder som hvert år produceres til udsætning i Danmark.

”En så omfattende, ulovlig udsætning må vel nærmest betegnes som rablende, og tilliden til denne gren af jagten har lidt et alvorligt knæk. Det understreger endnu engang at udsætning af gråænder bør ophøre”, siger formand i DOF, Egon Østergaard.

▼ Foto: Christian A. Jensen

GYLLETANKE KRÆVER DØDSOFRE I STORKEBESTANDEN

To flyvedygtige storkeunger druknede i en gylletank nær reden i denne ynglesæson. Nu vil storkegruppen i DOF og den private forening 'storkene.dk' arbejde på at gøre gylletanke i nabolaget af storkereder mere sikre til foråret 2022.

Møder og samtaler med landmænd, som har åbne gylletanke tæt på storkereder, skal bane vejen for etablering af mere faste flydelag i gylletankene, så storke ikke risikerer at falde i og drukne, hvis de lader sig friste af de mange insekter, flueæg og maddiker, der holder til i de åbne gødningsdepoter.

"Den ene af de unge storke, der druknede, var forsynet med en GPS-sender. Derfor kunne vi spore den, så vi nu med sikkerhed ved, at åbne gylletanke er livsfarlige for storke. Derfor vil vi med en konstruktiv dialog forsøge at forebygge storkedødsfald i gyllen til den kommende ynglesæson", siger DOF's storkeekspert Hans Skov.

Årets ynglesæson bød på storkepar på syv reder og to enlige storke på rede. Facit blev 10 storkeunger på vingerne.

▼ Foto: Einar Flensted-Jensen

SJÆLDEN SNEHVID HULDUE I NORDJYLLAND

Danmarks første kendte næsten helt hvide huldue har forladt sin redekasse i en skov ved Frederikshavn. Med den hvide fjerdragt, røde øjne og et rosa skær på næbbet og benene, hører hulduen til i kategorien af sjældne individer med meget svage farvestoffer i fjerdragten.

"Det er en stor sjældenhed. Måske er det første gang i Danmark, at en nærmest helt hvid huldue er blevet ringmærket", siger ornitologen og ringmærkeren Einar Flensted-Jensen, som i samarbejde med Frederikshavn Kommune er primus motor i et redekasseprojekt, som skal hjælpe hulduen til større ynglesucces.

Hulduen er sandsynligvis af typen 'Ino', da der er svage aftegninger af de mørke partier i hulduens naturlige fjerdragt. Hulduens liv bliver erfaringsmæssigt ekstra hårdt, fordi den iøjnefaldende farve kan gøre den lettere at se for rovdyr.

Dus med himlens fugle: Sværger du til Swarovski, Leica eller farmors gamle teaterkikkert? Hvad er din største oplevelse som fuglekigger? Og har du et fugletip, som du vil dele? I de kommende numre af Fugle & Natur tager vi rundt i landet og møder nogle af de mange personligheder, der sammen tegner DOF. Første gæst på pinden er foreningens direktør Sigrid Andersen, der i anledning af sin runde dag har indvilget i at være den første i Fugle & Naturs nye portrætserie 'Dus med himlens fugle'.

FØDSELAR MED FUGLE I BLODET

AF KARINA DEMUTH. FOTO: BJARKE ØRSTED.

Som direktør for DOF ser Sigrid Andersens det som sin fornemste opgave at få organisationens mennesker til at trives og bruge deres energi på det, de brænder for. Næmlig fuglene og naturens bedste. Selv har hun kigget på fugle fra hun var lillebitte, men regner sig på ingen måde som ekspert.

"Naturen er en gave, der giver mulighed for at følge livets gang, opleve stor skønhed, forlade sit eget ego og beskæftige sig med noget andet og større end én selv".

“
*Som en del af mit
ungdomsoprør vendte jeg
fnysende fuglene ryggen og
engagerede mig i Danmarks
første paddetælling.*

”
Det mener Sigrid Andersen, der i sit arbejdsliv som direktør i DOF mest har rollen som skrivebordsgeneral, men som i fritiden gerne trækker i gummistøvlerne og er med derude, hvor det hele foregår. Fordi hun er bidt af fugle, og har været det meste af sit liv.

Som leder af en vidt forgrenet og levende forening med over 18.000 medlemmer er det blandt meget andet Sigrid Andersens ansvar, at jura, personale, det foreningspolitiske og alt det administrative fungerer. Det giver plads til, at det øvrige bagland og foreningens mange aktive frivillige kan koncentrere sig om det, der virkelig gælder, nemlig fuglene. Samtidig er hun som direktør den usynlige andenviolin bag foreningens demokratisk og politisk valgte formand Egon Østergaard.

"Det er Egon Østergaard, der udtaler sig, formulerer vores naturpolitiske synspunkter og tegner DOF udadtil. Jeg er bare administrationsdyret", forklarer hun selv om sin rolle.

Hvornår begyndte du at kikke på fugle?

Begge mine forældre er ornitologer, så jeg har set på fugle siden jeg var lillebitte. I mine teenageår blev min far formand for Sydsjællands Fuglevenner, og så var det

afsted hver søndag og se på fugle, fordi det havde været annonceret i Næstved Tidende. Som regel tidligt om morgenen og i regnvejr. Det var lidt af et helvede. Som en del af mit ungdomsoprør vendte jeg derfor fnysende fuglene ryggen, meldte mig ind i Natur & Ungdom og engagerede mig i Danmarks første paddetælling.

Hvem er din fuglementor? Min veninde Mette Bohn Christiansen er sindssygt cool til vadefugle og en ægte feltbiolog. I 20'erne festede vi sammen og klippede hinandens pandehår. I dag tager vi på venindeture og kikker på fugle, og hun er en stor inspirationskilde.

Bedste fugleoplevelse? At være fuglekigger giver mig en kæmpe rigdom af uventede og storslåede oplevelser. Det kan for eksempel være at se en rørhøgehan aflevere føde til sin hun. At følge når han nærmer sig reden med et bytte i kløerne og at se, hvordan hun flyver op til ham, møder ham i luften og med præcision griber

60 år i november: Direktør i Dansk Ornitologisk Forening, Sigrid Andersen er uddannet biolog og har en ph.d. i mikrobiologi og en MPA-lederuddannelse fra CBS. Sigrid Andersen tiltrådte som direktør i april 2015, og før den tid arbejdede hun som rektor for HTX ved EUC i Næstved og Køge. Sigrid Andersen bor i København, har to børn, Anna på 22 år og Armin på 27 år. Sigrid er datter af en dansk far og en italiensk mor og danner par med fuglefotograf Kent Mossin.

Sigrids ønskeliste

Ønsker du at give DOF's direktør og dermed fuglene en gave, så kan du lige nu sende et valgfrit beløb fx 60 kr. som går ubeskåret til fuglestationerne. MobilePay 673526 eller bankoverførsel 8401 1043118.

byttet i kløerne, når han slipper det lige over hende. Så ved man, at der er en rede i nærheden.

Bedste fugletip? Både som ny og som garvet fuglekikker kommer man rigtig langt ved at kigge i DOFbasen og se, hvad andre har fundet hvor og hvornår. På den måde bliver man peget i den rigtige retning og sætter sig selv op til succes. I DOFbasen har jeg fx kunnet læse, at der er set høgeugle i en bestemt skov, og så er det bare at tage af sted. På den måde har jeg mødt et væsen, som jeg ellers aldrig ville have haft øje for.

Bedste fuglebog? Lars Gejls 'Nordeuropas fugle' med tydelige fotografier og en god pædagogisk tekst om, hvordan man kender forskel på de forskellige fugle. Jeg har købt ufattelig mange eksemplarer og givet dem til jul og fødselsdage som en form for indoktrinering af vennekredsen.

Kikkert? Leica Ultravid 10 x 42 HD. Den er ikke for tung, og så er den meget lysstærk og dermed fantastisk til det danske mørkevejr, hvor en stor del af året er tåget, vådt eller småkummelt. Kikkerten giver mig et blik ind i en anden verden. Som at betragte noget lidt hemmeligt som det måske i virkeligheden ikke var meningen, at man skulle se.

Hvad kan du godt lide ved at opholde dig i naturen? Der er noget helende og befriende ved, at tingene går deres gang uden vores indblanding. Naturen gør, som det passer den, der er enorme kræfter på spil, og når man står dér i regnen, og det blæser 18 meter i sekundet, kan man lige så godt overgive sig og indse, at her er man den lille. Der ligger også en ro i at acceptere, at der i naturen hver eneste dag er musvitter og sæler og mange andre dyr, der dør, uden at vi kan gøre noget ved det. Sandheden er jo, at hvis vi kunne redde musvitten fra at dø, ville vi snart vade i musvitter op til anklerne. Og at vi – jeg – også som menneske er forgængelig og ikke ved, om jeg stadig er her om en uge, et år eller 10 år.

Det ser jeg som en påmindelse om at være omhyggelig med at bruge den tid, der nu engang er, på den bedst tænkelige måde.

Hvad kan du godt lide ved fuglen som væsen? Med sine vinger kan fuglen frit trække hvorhen den vil. Hvor der er føde, redemulighed og mage. Fuglen har det, vi som mennesker kun kan ane, og det giver mening, at netop Helliggånden ofte er symboliseret med en fugl. Som det, der er mellem himmel og jord og som er sværest at begribe. Også engle bliver afbilledet med vinger, så de kan flytte sig fra jorden og op i himlen – for hvordan skulle man ellers komme op i himlen, når man dør? Det at kunne flyve illustrerer således også alt det, vi ikke kan, men som vi drømmer om. Man siger også at fantasien får vinger, og dermed er fuglen også et symbol på det uopnåelige, drømmen, det der løfter os og forbinder os med himlen og gør det tåleligt at leve på denne flade jord.

Hvem deler du din fugleinteresse med? Hver og én jeg møder, også mennesker jeg slet ikke kender. Så står vi måske en morgen og smiler til hinanden i et fugletårn, fordi vi har set en prik på en mark og ved, at det var et glimt af en prærietrane. Sammen har vi oplevet noget fantastisk og delt et ordløst og særligt øjeblik.

Yndlingsfugl? Ravnene har en fantastisk og respektløs personlighed. Den er intelligent, kan samarbejde med sine artsfæller og gør en masse øjensynligt helt unødvendige og sjove ting, som at flyve på ryggen eller trille ned ad en bakke med sne. Bare fordi den kan. Da jeg var barn, var det en sjælden fugl, som man skulle helt til Sønderjylland for at se. Nu er den mere almindelig, og dens udbredelse er i sig selv en succeshistorie. Endelig er ravnene et kraftfuldt og mytologisk væsen. Ifølge oldnordisk mytologi fløj Odins to ravne ud, observerede og kom tilbage med nyt til guderne om verdens tilstand. Den dag i dag er ravnene stadig på evig udkik og har styr på alt, hvad der foregår.

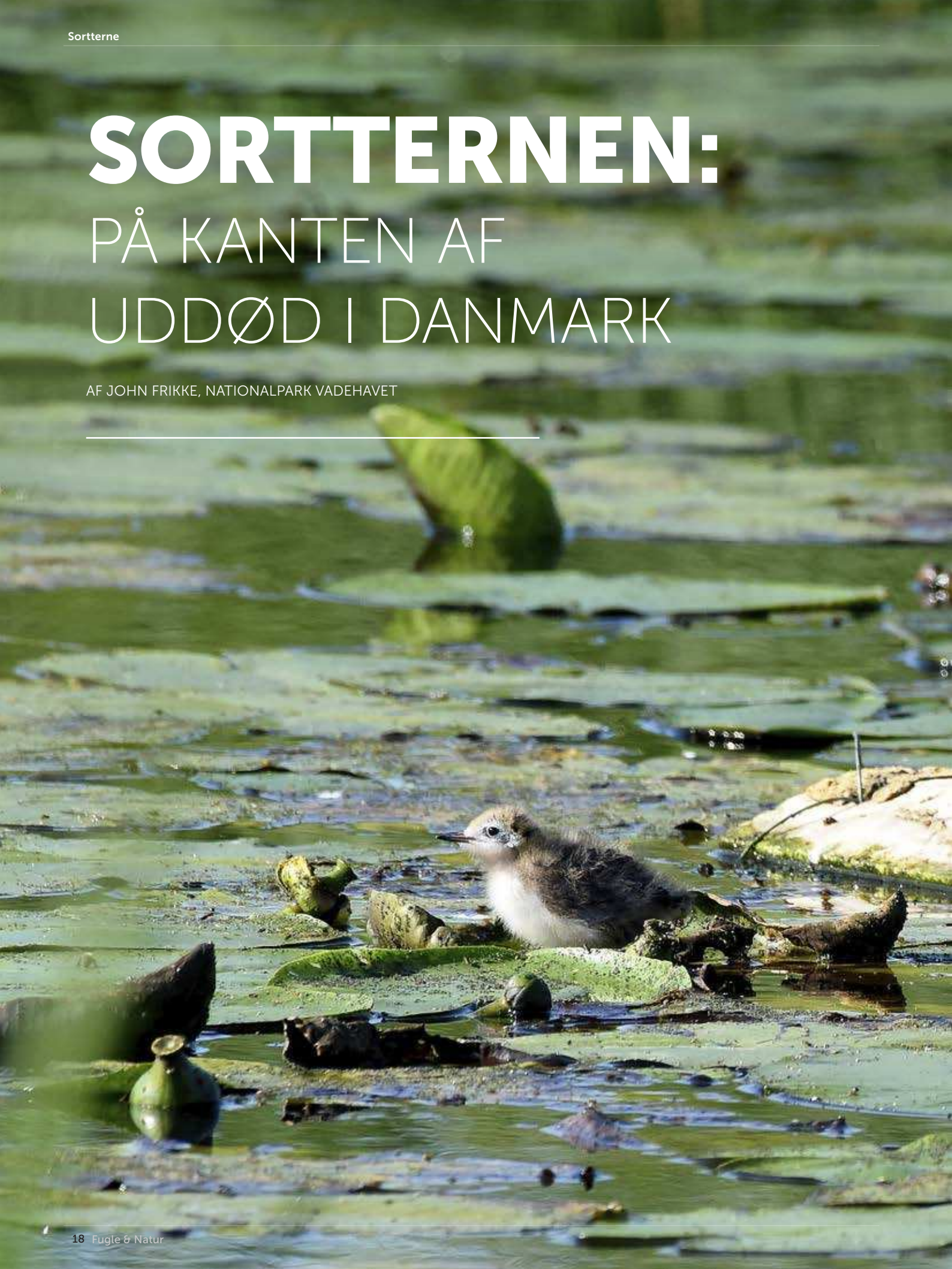
NYT MEDLEMSKAB I DOF. Vi har gjort Ørneklubben til et rigtigt medlemskab for de mindste. Det betyder, at man som medlem af Ørneklubben får adgang til alle DOF's ture, rabatter i Naturbutikken, medlemsmagasin, eksklusive Ørneklubture og meget mere.

Prisen er kun 265 kr. årligt og inkluderer en superfed velkomstpakke, som bl.a. indeholder en kikkert.

Læs mere og meld dit barn/barnebarn, nevø eller niece ind i Ørneklubben på ørneklubben.dk

SORTTERNEN: PÅ KANTEN AF UDDØD I DANMARK

AF JOHN FRIKKE, NATIONALPARK VADEHAVET

Den elegante sortterne ynglede tidligere i mange vådområder i Danmark. I dag er det en af vore mest truede ynglefugle, og arten klynger sig til blot tre små yngleområder i Jylland.

Vi skriver november, og vore få ynglende sortterner vil – sammen med deres unger – efter planen nu søge føde på havet vest for Afrika, måske i farvandet ud for Senegal, Gambia eller Guinea-Bissau? Her opholder arten sig nemlig, når den ikke er på de nord- og østeuropæiske ynglepladser, hvor den bl.a. findes i ådale, moser og hedemoser. Der er således tale om en art, som 'er fersk' i yngletiden og 'marin' når den trækker og overvintrer. Denne livsstil kendetegner de tre europæiske 'mose-terner' – sortterne, hvidvinget terne og hvidskægget terne – som på denne måde står i modsætning til de 'hvide terner', der er marine hele året.

Tre bittesmå yngleområder

Når sortternen regnes for både fåtallig og udryddelsestruet, er det fordi den i dagens Danmark blot findes i tre små, isolerede bestande, og at den er helt afhængig af kvaliteten af de ynglehabitater, som findes i de tre områder. Og så ligger de tre tilbageværende yngleområder ovenikøbet med stor indbyrdes afstand: Vejlerne ved Limfjorden, Husby Sø og Vest Stadil Fjord i Vestjylland og Tøndermarsken ved Vadehavet. Den samlede bestand varierer lidt, men er på bare 50-80 par. Til sammenligning blev der i 1980 registreret 190 - 220 par i 18-19 kolonier i Danmark.

I Europa har arten sin yngleudbredelse fra Holland i vest gennem Nordtyskland, Polen og videre østpå, hvor de største forekomster findes. Sortternen er som ynglefugl også truet og fåtallig i Tyskland. Set over en længere årrække er den gået meget tilbage og er opført på rødlistene i begge lande samt på EU-fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I. Den har dermed status som særligt beskyttelseskrævende, og i Slesvig-Holsten er der nu

Udsætning af kunstige redeflader giver sortternen en lidt større ynglesucces.

Foto: John Frikke

også kun tre faste ynglepladser med en samlet bestand på omkring 30 – 40 par årligt.

Stedtro sortterner

Godt nok er sortternen en trækfugl, men trods en svag positiv tendens for ynglebestanden i Tøndermarsken breder den sig ikke bare sådan igen, for den er meget stedtro og meget konservativ i forhold til at returnere til præcis de samme yngleområder, hvor de enkelte individer tidligere har ynglet og måske er kommet til verden.

Derfor dukker ternerne ikke sådan uden videre op på nye lokaliteter. Heller ikke selvom adskillige egnede (og tidligere) levesteder er blevet genoprettet og sikret i de senere årtier – af bl.a. Fugleværnsfonden. En fordel for arten er, at den har en forholdsvis lang levetid, og at de enkelte fugle kan vende tilbage til deres yngleområde mange gange gennem livet.

Den aktuelle løsning er derfor i første række at passe godt på sortternen, dér hvor den er og håbe på, at

sortternen i en senere fase måske vil brede sig ud fra disse yngleområder.

Fokus giver lidt pote

'Brandmandens lov' er derfor også filosofien bag det projekt, som i en årrække har kørt for arten i de østlige dele af Tøndermarsken helt nede i det sydøstligste hjørne af Nationalpark Vadehavet. Her samarbejder adskillige interessenter om at forsøge at forbedre forholdene for de ca. 50 ynglepar, som hvert år i april/maj tropper op i

i grænseområdet mellem Danmark og Tyskland, især i Magisterkogen og ved Hasberg Sø. Projektpartnerne er Fugleværnsfonden, Tønder Kommune, Naturstyrelsen, Nationalpark Vadehavet og det private konsulentfirma Ravnhøj Consult.

For at få gjort den mest målrettede indsats for sortterner, koordineres det hele med de lokale, tyske interessenter – lodsejere, digelag, Stiftung Naturschutz og det slesvig-holstenske landbrugs- og miljøministerium (LLUR), som også støtter den årlige overvågning af arten i grænseområdet økonomisk.

Kunstige redeflåder

Projektet, som koordineres af Nationalpark Vadehavet, går primært ud på at overvåge bestanden i grænseområdet og at udlægge kunstige redeflåder i udvalgte yngleområder for sortterner. Da det er vanskeligt at gøre noget konkret for sortterner, er der skelet meget til hollandske og tyske projekter, hvor man i en årrække har høstet gode erfaringer med at udlægge kunstige redeflåder i ternernes yngleområder. Flåderne tilbydes som en stabil erstatning for den naturlige flydebladsvegetation, som sortterner normalt yngler på, og det har vist sig, at de nogle steder tager godt imod tilbuddet.

Flåderne måler 30 x 40 centimeter og er fremstillet af 'hårdtskumsplader', som påklæbes et stykke kunstgræs hvorpå der formes en lille rede af mudder og plantedele fra området. Flåderne, som med en snor er fastgjort til en sten på bunden af vådområdet, udlægges på lidt dybere vand og giver sortternerne en mulighed for at yngle på noget mere stabilt end det de normalt yngler på – flydeblade eller mudderflader, som ofte er udsatte for vind og for svingende vandstande. Fra udlandet ved vi, at ynglesuccesen er højere på redeflåder end på naturligt redeunderlag.

Jesper Tofft fra Ravnhøj Consult, som står for arbejdet med at registrere ternerne og at få lagt redeflåder ud i samarbejde med Naturstyrelsen, Tønder Kommune og Fugleværnsfonden, er begejstret.

“

Redeflåden tilbydes som en stabil erstatning for flydebladsvegetationen.

”

“Vi kan se, at sortternerne i tiltagende omfang har lært at benytte sig af de stabile redeflåder, og vi har med tiden oplevet en lille stigning i deres ynglesucces,” siger Tofft og melder også, at en ynglesucces på omkring én unge pr. ynglepar er nok til at bestanden kan holde sig ved lige og måske også vokse lidt.

Hver eneste flyvefærdige unge er af stor betydning, understreger Jesper Tofft. Derfor er resultatet for 2021 helt i top, idet den samlede vurdering lyder på, at 48 - 51 par fordelt på tre kolonier fik 61 - 65 unger på vingerne.

Det tyder på en ynglesucces på 1,3 unge pr. ynglepar, og det er det bedste resultat i de syv år, som projektet i Tøndermarsken har kørt.

Udsving længere nordpå

Fra sortternernes to andre yngleområder i Danmark er der både dårlige og gode nyheder. Lars Holm Hansen, formand for DOF Vestjylland, følger sortternerne ved de to vestjyske ynglelokaliteter. Herfra fortæller han, at de bare 3 - 5 ynglepar siden 2018 har vekslet mellem V. Stadil Fjord og Husby Sø, og at det trods udlægningen af

Foto: Erik Biering

Foto: Erik Biering

Ynglebestanden af sortterner i Tøndermarsken 2015 – 2021 (inkl. tysk side af Hasberg Sø)

År	Antal ynglepar	Antal flyvefærdige unger
2015	50	25
2016	28	28
2017	35-40	21-28
2018	32-33	16-19
2019	43	41-44
2020	44-46	43-46
2021	48-51	61-65

(Kilde: Undersøgelse af sortternens yngleforhold i sumpområder ved den dansk-tyske grænse syd for Tønder i 2021. Nationalpark Vadehavet/Ravnhøj Consult 2021)

25 redeflåder på de to lokaliteter endnu ikke er konstateret, at de har ynglet på dem.

”Det er i det hele taget meget vanskeligt at se, hvad ternerne laver i de to områder. Derfor kan vi ikke slå fast, om der er ynglesucces,” siger Lars, hvis vurdering dog er, at de 3 - 4 par, der har opholdt sig ved Husby Sø i 2021 ikke fik unger på vingerne.

Længere nordpå i Vejlerne følger Henrik Haaning Nielsen de elegante ternere, og siden 2017 har antallet af par vekslet mellem 20 og 24 par. I 2012 yngede 42 par, og

Kogleakssøen i den nordlige del af området har været den mest benyttede ynglelokalitet gennem tiden.

”Men i år, fortæller en glad Henrik, har 20 ynglepar fået 13 flyvefærdige unger. Det er første gang i seks år, at sortterne har fået unger på vingerne i Vejlerne, så det var et tiltrængt ’tilskud’ til den skrantende bestand.”

Vedholdenhed er vigtig

Truslerne for de ynglende sortterner er ikke alene den usikre levevis med reder på åkandblade, tuer eller åbne mudderflader, men omfatter – i et

ukendt omfang - også faktorer som koldt og regnfuldt vejr (fødemangel og ungedød) og prædation fra rovdyr som gedde, mink, odder og rørhøg. Men overordnet set er det helt afgørende for sortternes status i Danmark, at vi bevarer den i de tre sidste yngleområder. Derfor skal der virkelig sættes fokus på forholdene for arten i Vejlerne, i Vestjylland og i Tøndermarsken.

Da antallet af ynglepar er meget lille i Husby Sø, er det sidste ud kald for arten her, og der bør om muligt gøres en helt særlig indsats! Problemet er bare, at det kan være svært at gøre noget konkret for arten. Derfor er alle gode idéer velkomne.

NATUR BUTIKKEN

Vesterbrogade 138 1620 København V naturbutikken.dk

DOF BirdLife Goose
22-66x80mm
teleskop + Velbon
Videomate 638 stativ
+ DOF BirdLife
rensesæt

SPAR
13%

GOOSE

DOF BirdLife Goose eller gåsen som den hedder på dansk, er utrolig nemt at bruge. Beregnet til nybegynderen, sommerhusejeren eller den, der bare ønsker masser af forstørrelse til en yderst fornuftig pris. Selv med handsker på er det let at fokusere på det brede fokushjul. Det samme gør sig gældende på zoomokularet. Takket være den nitrogenfyldte krop og okular er "Gåsen" vandtæt. Slut med at bekymre sig om vandsprøjt eller regnvejrr!

Lige nu kan du købe DOF Birdlife Goose inklusiv Velbon Videomate 638 stativ samt Dof Birdlife komplet rensesæt.

—
Normalpris kr. 3.097,-

Særpris kr. 2.699,-

Kikkerten
til de
mindste

COLDCREST OG PUFFIN

Til trods for en beskedne pris, er den handy lille *DOF Birdlife Goldcrest*, eller Fuglekongen, som den nuttede fugl hedder på dansk, virkelig velegnet til børn helt ned til 3 år. Det samme gælder *DOF Birdlife Puffin*, Lunden. Tilbring tiden sammen med guldklumperne i naturen. Det kommer tifoldigt igen. Når man først oplever den fælles glæde ved at finde en flot fugl, sætter det spor og begejstring til fremtidige lignende stunder. Det giver så meget i sidste ende.

Med DOF Birdlife Goldcrest kommer man 6x tættere på, med DOF Birdlife Puffin er det 8x – rigeligt til de små poder.

GOLDCREST

—

Pris kr. 249,-

Medlemspris kr. 236,-

PUFFIN

—

Pris kr. 269,-

Medlemspris kr. 255,-

JULEGÅVER

TIL UNDER 1.000 KR.

AF TOBIAS HJORT

En håndskåret træfugl, et brætspil for hele familien eller et par varme og bløde luksussokker i merinouuld? Her kommer 12 lækre og nyttige gaver til fuglekiggeren, naturnørden og udemennesket. Alle de viste varer fås i Naturbutikken.

Holder varm hele dagen

Robust Stanley Adventure termokande i rustfri stål. 1 liter med vakuumisolering, skruelåg og isoleret kop.

369 kr.

Kend din sommerfugl

Lamineret plakat med skinner i metal til ophæng. 100 x 70 cm.

139 kr.

Perfekt til børnene

DOF BirdLife Goldcrest børnekikkert. Nem at bruge for børn helt ned til tre år. Forstørrelse: 6x. Synsfelt ved 1000 m: 128 m. Nærfokus: 4 m. Vægt: 178 g. Mål: 105 x 93 x 35 mm.

249 kr. Medlemspris: 236,55 kr.

Godt i gang og mere til

DOF BirdLife Bullfinch er en solid vandtæt kikkert og optikken finder du ikke bedre i prisklassen. Kikkerten er velegnet til brillebærere. Forstørrelse: 8x. Synsfelt ved 1000 m: 114 m. Nærfokus: 4 m. Vægt: 646 g. Mål: 144 x 128 x 52 mm. Inkl. rem, dæksler og taske.

899 kr. Medlemspris: 854,05 kr.

Norsk vinterluksus

Norsk Ulvang Spezial sokker i merinouuld med forstærket bund og godt med varme.

129 kr. Medlemspris: 103,20 kr.

Til turen

Jack Wolfskin rygsæk med behageligt rygsystem, brede stropper og plads til A4-blok. 22 liter.

329 kr. Medlemspris: 263,20 kr.

Blød, vandtæt, vindtæt og åndbar

Jack Wolfskin Activate Thermic er en varm, funktionel og behagelige softshellbuks med mikrofleecefor til vinterens vandreture. Fås i herre- og damemodel.

999 kr. Medlemspris: 799,20 kr.

Til spillefuglen

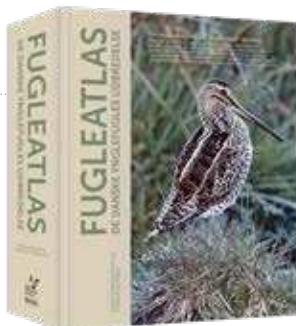
Leg og lær. Opret et fuglereservat ved at finde de bedste egnede fugle til de forskellige typer af biotoper/habitater og få dem til at lægge æg eller at æde af foderautomaten. Wingspan med 5 spillebrætter, hundreder af forskellige fugle- og aktivitetskort, æg og foderbrikker. Spilvarighed: 40 - 80 minutter. 1 - 5 spillere fra 10 år. Dansk udgave.

499 kr.

En guldgrube af viden

Fugleatlas udgives i samarbejde med DOF og bygger på 1500 danske ornitologers observationer med faktabokse, kort og systematiseret overblik over udbredelse og bestand af de danske ynglefugle. 5,3 kg mesterværk, 840 sider.

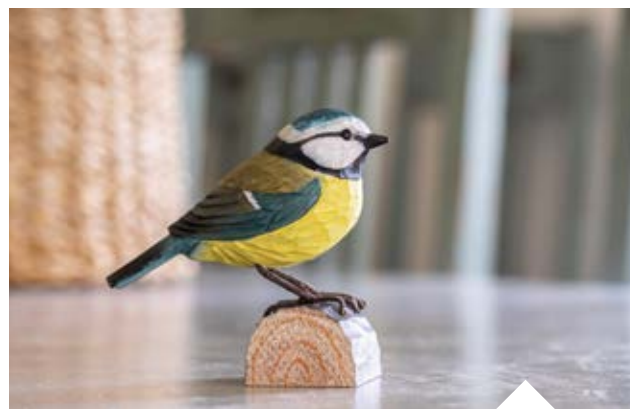
599 kr.

Gennemtænkt mejsekasse

DOF redekasse i naturlig antiseptisk FSC egetræ med dræn i bunden og riller på indersiden, der letter vejen for fugleungerne, når de skal forlade kassen. Forsiden kan åbnes uden brug af værktøj. Inkl. rustfri stålbojle og aluminiumssøm. Hulstørrelse 28 mm. Passer til blåmejse, sortmejse, topmejse og sumpmejse.

419 kr.

Håndskåret og håndmalet

Fugle udskåret i træ inkl. fin gaveæske og med fakta om fuglen.

159 kr.

Gi' et medlemskab

Som kernemedlem af DOF støtter du fuglenes sag, deltager gratis i spændende fugleture, får rabat på rejser, op til 20 % rabat på udvalgte varer i Naturbutikken og modtager årligt fire numre af Fugle & Natur, DOF's årlige tidsskrift og årbogen Fugleåret. Medlemmer tilmeldt i december får desuden gratis et smukt lille vibe-emblem i metal. **Se mere på www.dof.dk.**

1 års medlemskab 520 kr.

LÆSERSERVICE: NATURBUTIKKEN.DK

Hjemmelavet fuglefoder er en fin julegave, og ved at fodre med forskellige slags mad kan du få flere og flere forskellige - fugle i haven og på altanen.

Gør det selv FUGLEFODER

TEKST OG FOTO: KARINA DEMUTH

BØRN / JULEGAVER DU SELV KAN LAVE:

Om vinteren er der ikke så meget mad i naturen, og da det bliver tidligt mørkt, er der heller ikke så meget tid til at finde maden og spise den.

Heldigvis er de lave temperaturer ikke i sig selv farlige for fuglene, så længe der er vand og føde nok. Ved at lægge foder ud kan du hjælpe fuglene med at overleve og samtidig få flere – og flere forskellige – slags fugle i haven og på altanen. Foderet kan du købe eller lave selv. Fedt, nødder, frø, kerner og æbler er gode ingredienser, og hjemmelavet fuglefoder er en fin og ikke så dyr julegave. Her kommer nogle ideer.

Foderskål med tag

Sav en kokosnød over og bor huller til snoretæk. Lav et ophæng og fyld op med fedt, kerner og nødder.

Spiselig adventskrans

Køb et bundt hirsekolber i supermarkedet eller dyrehandleren, bind dem sammen til en krans med snor eller bind dem fast omkring en halmkrans.

Figurer af nedfaldsæbler

I frostvejr fryser vandet til is, og det kan være svært for fuglene at få nok at drikke. Nedfaldsæbler bliver ved med at være bløde også ved et par minusgrader, og når du lægger æbler ud til fuglene, kan de få både væske og lidt at spise.

Kugle til æbler og mejsekugler

Sno fire tynde grene sammen til ringe. Bind tre ringe sammen i top og bund og bind den sidste ring ind i kuglen på den anden led, som ækvator på en globus. Bind efter med snor så alle ringene sidder godt fast.

Flet med nye grene ud og ind på kryds og tværs som i en fuglerede. Kuglen skal være tæt nok til, at fylDET ikke falder ud.

Lav til sidst et hul i kuglen (lidt større end et æble), og flet rundt i kanten af hullet så der kommer en stabil kant. Fyld kuglen med æbler eller mejsekugler og hæng den op i en snor.

Kogler med fedt og frø

Smelt 500 g fedt eller margarine i en gryde og bland med solsikkekerner, jordnødder og lidt havregryn. Gnid fedt og frø godt ind i store åbne kogler og hæng maden til småfuglene op i en snor. Gem resten af foderblandingen i køleskabet i en bøtte. Så er det nemt at gå til.

Velkommen til 'Fugleriget'

I denne serie besøger vi Fugleværnsfondens 23 naturreservater. Vi er startet fra nord og nu nået til Gundsømagle Sø i Nordsjælland.

Foto: Kurt Gabs

SØEN

"DER VAR ENGANG"

AF ALLAN GUDIO NIELSEN, NATURVEJLEDER I FUGLEVÆRNSFONDEN

Gundsømagle Sø var i første halvdel af 1900-tallet en af Nordsjællands mest fuglerige søer. På overfladen er søen stadig smuk, og fuglelivet i rørskoven og skoven er rigt. Men på bunden er søen sort.

Det fredede naturområde Gundsømagle Sø er på cirka 370 hektar, hvoraf Fugleværnsfondens ejer 60 hektar, som blev erhvervet i 1984. I 1700-tallet strakte søens vandspejl sig over 220 hektar. I dag udgør

de åbne vandflader kun cirka 40 hektar. Gundsømagle Sø var i første halvdel af 1900-tallet en ren og klar sø med ynglefugle som sortterne, hættemåge, plettet rørvagtel og sorthalset lappedykker. Søen

Fra en fantastisk gangbro kan du opleve fuglelivet helt tæt på.

Foto: Jens Søgaard Hansen

var dengang en af Nordsjællands mest fuglerige søer. Overfladisk set er Gundsømagle Sø stadigvæk smuk, og fuglelivet i rørskovene og skovene er rigt. Men på bunden er søen sort. I løbet af anden halvdel af 1900-tallet fik søen tilført en stor mængde næringsstoffer i form af nitrat og fosfat via husspildevand og gødning fra landbruget. Det fik algeudviklingen til at eksplodere. Søen ændrede helt karakter og er nu en næringsrig, uklar og artsfattig sø.

En ond cirkel

Algevæksten i søen er stadig så voldsom, at den skygger for vandplanterne, så de næsten er helt forsvundet. Nedbrydningen af de døde alger og planter skaber hvert år iltmangel i søen. Rovfisk som gedde og aborre har svært ved at jage såkaldte skidtfisk som brasen og skalle i det nu meget uklare vand. Skidtfiskene har omvendt bedre

Foto:
Allan Gudio
Nielsen

Natugle. Foto:
Allan Gudio Nielsen

opvækstbetingelser og æder en stor del af de dafnier, som ellers ville kunne holde algerne nede. En ond cirkel, som er svær at bryde, er således sluttet, og det varer desværre nok længe, om nogensinde, før sortternen vender tilbage til søen.

“

*En spændende natursti
leder gennem ellesump,
pilekrat, eng og rørskov.*

”

Spændende naturskov

Selvom det ser sort ud med selve søen, så er der dog stadigvæk meget af opleve ved Gundsømagle Sø. En spændende natursti

leder den besøgende gennem fuglerig naturskov, ellesump, pilekrat, eng og rørskov. Skoven får helt lov til at passe sig selv. Kun hvis træerne vælter og blokerer stierne, bliver de skubbet til side. I det østlige skovområde ved Østrup har et par natugler i mange år stirret mangelen en gæst dybt i øjnene. Besøger man naturreservatet ved skumringstide sidst i maj, så er der rigtig gode chancer for at se, og ikke mindst høre, natuglernes store dununger. Langs stien mellem de to fugletårne vokser et frodigt pile- og ellekrat, og her kan man om foråret opleve en lang række sangfugle og ikke mindst en fantastisk nattergalekoncert.

Tag på opdagelse i rørskoven

Rørskoven ved Gundsømagle Sø er Østdanmarks største. I rørskoven og krattene yngler bl.a. vandrikse, nattergal,

Vandrikse. Foto:
Allan Gudio Nielsen

sivsanger, rørsanger og i visse år desuden rørdrum og rørhøg. Ikke langt fra det vestlige fugletårn kan man bevæge sig ud i rørskoven på en fantastisk gangbro. Det er en helt unik mulighed for at komme tørskoet rundt midt inde i en rørskov. Også selve gangbroen er unik, og man oplever ikke rørskovens fugleliv bedre andre steder end ved Gundsømagle Sø. Undervejs er der etableret bænke, hvor man kan sidde og vente på, at

der måske kommer nogle rørskovsfugle forbi. Det kunne være en flok skægmejser, som årligt yngler lige ved gangbroen. Sommetider kan man opleve helt op til 30 individer på tættest hold. Også vandriksen kan man måske være heldig at opleve spankulere rundt "på de skrå brædder", på jagt efter føde. Der er således mange spændende fugle- og naturoplevelser ved Gundsømagle Sø – også selv om søen har det skidt.

Fugleværnsfonden er en almennyttig selvstændig naturfond, som har virket siden 1966. Med et fælles udspring i fuglesagen, arbejder Dansk Ornitologisk Forening og Fugleværnsfonden tæt sammen om at forbedre de vilde fugles vilkår. Her er Fugleværnsfondens formål at købe og forvalte naturreservater til gavn for især truede og sårbare fuglearter samt at formidle viden og oplevelser herfra.

Sivsanger, ungfugl.
Foto: Jørn Larsen

MERE DOF-SKOV I ECUADOR

AF HANS MELTOFTE, DR.SCIENT., MEDLEM AF DOF'S HOVEDBESTYRELSE
OG FORMAND FOR FORENINGENS NATURPOLITISKE UDVALG

DOF's Klima- og Biodiversitetsfond støtter i 2021 endnu et opkøb af bjergskov i Ecuador. Pengene kommer fra danske donationer som kompensation for CO₂-udslip.

På trods af Covid-19 og de langt færre rejser de sidste to år har så mange valgt at kompensere deres CO₂-udslip gennem DOF's Klima- og Biodiversitetsfond, at vi har mere end 400.000 kr. i kassen. Det skyldes bl.a. en ekstraordinært flot privat donation på 50.000 kr., udstedelse af klima- og biodiversitetsdiplomer for 100.000 kr. og resultatet af samarbejdsaftalen med Merkur Andelskasse på 70.000 kr. (se Fugle & Natur nr. 1, 2021). På den baggrund har Fonden igen kunnet invitere projektforslag fra BirdLife-netværket og tidligere samarbejdspartnere, hvilket resulterede i tre meget kvalificerede forslag. Ud fra en grundig evaluering i DOF's internationale udvalg af forslagernes potentielle CO₂-optag og potentiale for sikring af truet biodiversitet, har DOF's hovedbestyrelse besluttet at støtte købet af 78 hektar degraderet skov i Narupa på østskrånningen af Andesbjergene i Ecuador.

Støtter truede fugle

Jocotoco-fonden (Ecuadors pendant til Fugleværnsfonden) har allerede opkøbt 463 hektar i Narupa, som indgår i fondens

15 reservater i Ecuador. Blandt disse har DOF's Klima- og Biodiversitetsfond tidligere støttet fire opkøb i Buenaventura-reservatet i den sydlige del af landet, ligesom DOF Travel Fonden har støttet opkøb både i Buenaventura og Jorupe.

“

*Alle kan kompensere deres
CO₂-udslip gennem DOF's
Klima- og Biodiversitetsfond.*

”

Narupa-reservatet har verdens højeste artsdiversitet af fugle (ca. 890 ynglefugle langs hele højdegradienten fra lavland til vulkanens top, inkl. mange endemiske arter); blandt fuglene således gråsort tinamou (Black Tinamou; sårbar), soldaterara (Military Macaw; sårbar), ecuadoriansk brogethale (Ecuadorian Piedtail; sårbar), andesørn (Black-and-Chestnut Eagle; truet), harpy (Harpy Eagle; sårbar), kobberjacamar (Coppery-chested Jacamar; sårbar) og sort myrevireo (Bicolored Antvireo;

For nylig blev et ynglepar af den truede andesørn skudt af lokale folk for at beskytte deres fjerkræ. Derfor indgår det i Narupa-projektet at øge lokalbefolkningens accept af rovfugle i området. Foto: Michael Moens.

sårbar). Hertil kommer fire truede padder og krybdyr, ligesom brillbjørnen (VU) yngler i området.

Nemt CO₂-tjek på hjemmesiden

Hele ideen med DOF's Klima- og Biodiversitetsfond er at give foreningens medlemmer og andre mulighed for at kompensere deres CO₂-udslip ved genvækst af degraderet skov i dele af verden, hvor der er aller-mest truet biodiversitet, især hvad angår fugle. Under genvækst af degraderet skov i Narupa-området optages 5 tons CO₂ pr. hektar pr. år. Det betyder, at vi får kompenseret vores CO₂-udslip i løbet af ca.

6 år, hvorefter al yderligere tilvækst er ren bonus for klimaet og biodiversiteten.

Alle kan kompensere deres CO₂-udslip gennem DOF's Klima- og Biodiversitetsfond. Beløbene for strømforbrug, bilkørsel, bolig-opvarmning og flyrejser fremgår af DOF's hjemmeside <https://stoet.dof.dk/klimafond>, hvor muligheden for skattefradrag også fremgår. Beløbet er 170 kr. pr. ton CO₂. Du kan også kompensere, hvad der svarer til en danskers gennemsnitlige CO₂-udslip på 10 tons pr. år ved at købe et flot klimadiplom tegnet af Jon Fjeldså til 1700 kr. Det er tillige en oplagt julegave for jer, der søger alternative gaver til jul eller andre mærkedage.

DOF'S HÆDERSPRIS 2021:

THORKIL HOLDT

TRÆKRUTE FARBAR FOR TAJGASÆDGÆS

TEKST OG FOTO: JAN SKRIVER

Otte 150 meter høje vindmøller ville være blevet dødsfælder for truede tajgasædgæs. Men planerne blev bremset, inden møllevinger og gåsevinger for alvor kom på kollisionskurs. Blandt andre takket være Thorkil Brandt, der er gåsetæller af Guds nåde.

Der er dem, som bruger store ord om fremskridt og udvikling, mens de forsøger at trumfe beslutninger igennem, der henviser fugle og natur til anden række. Og så er der dem, der bruger klikkæller, teleskop og notesbog, mens de sætter de frie fugle og deres færden i højsædet.

Thorkil Brandt
fra Tjele
ved

Viborg er en virtuos med kikkert og klikkæller, enten han er på farten i Sønderjylland eller i det midtjyske, hvor flokke af tajgasædgæs hører til hans yndlinge, der giver ekstra mange klik i felten.

Og det er netop hans glødende interesse og kamp for en truet bestand på blot 2.500 tajgasædgæs, som får DOF's Hæderspris 2021 til at trække i hans retning.

Som advokat for den skandinaviske bestand af tajgasædgæs, der i perioder i vinterhalvåret benytter Tjele Langsø som sovested, mens de i dagtimerne søger føde i Nørreådalen eller på marker i Tjele-området øst

for Viborg, har han skaffet så solid og saglig dokumentation om fuglene, at tal og ord i hans notesbog ikke er til at komme udenom.

Derfor kunne DOF BirdLife forhindre, at otte 150 meter høje vindmøller blev sat op i det område, hvor gæssene flyver mellem nat og dag.

Planklagenævnet gav DOF ret i, at mølleplanerne var i strid med Natura 2000-reglerne, og så fik planlæggere og politikere i Viborg Kommune nej til at etablere en vindmøllepark på gæssenes trækrute.

Viden gav sejr ved gåsefronten

"Thorkils indgående kendskab til tajgasædgæssenes levevis, og hans store feltarbejde og indsigt i danske miljøbestemmelser og EU-lovgivning omkring naturbeskyttelse, var med til at forhindre vindmøller i gæssenes rasteområde. Thorkil var pennefører på de to vindmølleklager, som DOF sendte i Planklagenævnet og Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Og begge klager blev vundet til fordel for tajgasædgæssene", siger

Poul Blicher Andersen fra DOF Nordvestjylland, mens han understreger, at Thorkil Brandt har mesterske evner som feltornitolog.

Hovedpersonen for hæderen er helt genert ved al den ros og anerkendelse, der i gåsegang bevæger sig i hans retning.

”Det er dejligt, at mine tællinger har bidraget til en sejr for fuglene. Og jeg er glad for hæderen, som jeg håber kan betyde noget positivt fredningspolitisk ved at vise, at det nytter at lave minutløse optællinger i lange tidsserier, så dokumentationen er i orden, når det gælder i en argumentation på naturens vegne. Det er for mig en del af perspektivet i påskønnelsen”, siger Thorkil Brandt.

Fra nøddekriger til fuglekriger

Den 66-årige ornitolog har set på fugle siden 1968. Og den pure begyndelse har ikke noget med ungdomsoprøret at gøre men med invasionen af nøddekriger det år. Der var nøddekriger overalt dengang i 68, og disse tillidsfulde fugle fra skove langt mod nord var med til at føde en livslang interesse for ornitologi hos Thorkil Brandt.

Fugleinteressen førte ham forbi feltstationerne på Tipperne, Vorsø og Langli, hvor der blev observeret fra morgen til aften og tænkt naturpolitik i døgndrift.

”Det er vigtigt at have god tid til fuglene. Jo længere tid, du tager den med ro, desto bedre resultater får du, når det handler om at studere fugle og dokumentere deres antal og færden. I tilgift er der sidegevinst. Ørnen, der uventet kommer jagende. Eller den sjældne fugl, som du måske er den første, der ser” siger Thorkil Brandt, der i sommeren 2011 på Rømø fandt korttået lærke ynglende i Danmark for første gang. Et stort skridt for feltornitologen og et lille vidnesbyrd for videnskaben om en ny tid med klimændringer og fuglearter fra syd på vej mod nord.

Thorkil Brandts data har givet vigtig og konkret viden om om tajgasædgæssenes færden.

Ornitologisk støvsugning af vader

Rømø og Vadehavet med sin himmelske fuglerigdom er blandt Thorkil Brandts foretrukne terræner. Han er født i Ribe og opvokset i Rødding, så han kender marsken fra barnsben.

”Jeg elsker at tælle præstekraver og støvsuge vadeblader med kikkert og teleskop. For Naturstyrelsen har jeg i flere perioder været ansat til at tælle på blandt andet Rømø. Det er en stor fornøjelse at registrere hvert eneste ynglepar af hvidbrystet præstekrave og gå i dybden og få styr på det hele. Det elsker jeg virkelig. Jeg er bidt af fugletællinger, og jeg har svært ved at løsrive mig, når jeg er i felten”, siger Thorkil Brandt. Skønt han er uddannet skolelærer, har han brugt mere tid på fuglesagen end på Folkeskolen.

I en atmosfære langt fra Vadehavets vældige himmelrum og vide horisonter har Thorkil Brandt bosat sig i hjertet af Jylland i Tjele, og Nørreådalen i nabolaget er blevet et af hans hjertebørn.

For få år siden ukendt af næsten alle danske feltornitologer. I dag en lokalitet med et godt ry for artsrigdom og et realistisk yngleområde for den hvide stork. Som en landskabelig tidslomme fra forrige århundrede med ekstensivt landbrug og vådområder med padder og rigeligt med fugls føde ligger Nørreådalen og

frister også flokke af tajgasædgæs til i lange perioder at fouragere og tanke op til deres træk.

Gåseflokkene og landkendingen

”Nørreådalen er mange steder besværlig at færdes i, når man kigger fugle, men tajgasædgæssene har lært mig alle områdets afkroge at kende. Når de skjuler sig ’umulige’ steder i ådalen, skal jeg jo finde ud af, hvorfra jeg kan komme tæt nok på dem til at tælle flokkene og aflæse de ringmærkede fugle. På den måde har gæssene lært mig landskabet at kende i detaljer”, siger Thorkil Brandt, der siden 2014 har skrevet op imod 2.000 aflæsninger af ringmærkede tajgasædgæs i sin notesbog. Også disse data har været værdifulde brikker i det samlede billede af gæssenes vekslen mellem vitale lokaliteter.

Selv om Thorkil har kæmpet mod vindmøller og vundet, slår han fast, at han ligesom DOF er varm tilhænger af vedvarende grønne energikilder, og han bakker op om flere vindmølleparker, bare placeringerne sker i pagt med naturen.

Fugletælleren siger ”vindkraft, ja tak”, men hvis de snurrende møllevinger repræsenterer en omgang russisk roulette med trækfugle som tajgasædgæs, så går han på barrikaderne.

KORT NYT VERDEN

▲ Foto: Charlotte West

Store tælle-fugle-dag

Lørdag den 2. oktober rettede mere end 28.000 birdere i Europa kikkerten mod himlen og EuroBirdwatch 21 blev således med en optælling af mere end 7 millioner fugle på træk den hidtil største fugletælling i Europa. Førstepladsen gik til de finske fuglekikkere, der kunne melde 1.550.000 optalte fugle skarpt efterfulgt af svenskerne med 1.505.958 fugle. På tredjepladsen står Lithauen med 1.070.324 observationer. De mest sete fuglearter var 1. Bogfinke, 2. Bramgås og 3. Stær. I Danmark lagde 13.612 fugle vejen forbi Gedser Fuglestation, Blåvand Fuglestation og Skagen Fuglestation, der holdt åbent hus og koordinerede tællingerne i forbindelse med den fælleseuropæiske fuglekiggerdag.

▼ Foto: Albert-Steen Hansen

Kæmpestort havområde med danske fugle bliver internationalt beskyttet

Et havområde på størrelse med Frankrig er blevet udpeget som internationalt beskyttet havområde. Området ligger i Atlanterhavet syd for Grønland og midt imellem Nordamerika og Europa. Det er et forsknings samarbejde mellem BirdLife International, Aarhus Universitet og en række andre forskningsinstitutioner, der har dannet grundlag for beskyttelsen. Op mod fem millioner fugle bruger havområdet årligt, blandt andet danske, grønlandske og færøske fugle. En af de arter, der trækker til området, er riden, og netop den danske bestand af rider er blandt vore sårbare havfugle.

▼ Foto: John Larsen

Fransk forslag: Gør net og fælder lovligt

En fransk domstol slog for nyligt fast, at fuglejagt med net og fælder er ulovligt, men det vil den franske præsident Emmanuel Macron nu lave om på med et forslag om at tillade fangst af 106.500 sanglærker og 1.200 viber og flere andre fugle.

”Det er et rigtig ærgerligt forslag. Sanglærkerne er i forvejen udfordret af mangel på levesteder i det industrialiserede landbrugsland, så en øget fangst lægger et ekstra pres på lærkerne. Også de danske lærker, der blandt andet trækker til Frankrig, vil blive ramt af tilladelsen. Vi støtter vores franske partnere LPO BirdLife i deres protester mod præsidentens forslag,” siger Knud Flensted, der er biolog i DOF BirdLife.

▼ Foto: Pavel Tomkovich og Butterfly

▲ Foto: Shutterstock

Red Spoony

Ny metode kan måske redde den kritisk truede skeryle, der blandt ornitologer kærligt omtales Spoony. Som et led i artens bevarelse indsamles æggene på skerylens ynglepladser i det arktiske Rusland. Herefter udklækkes de i beskyttede omgivelser, og når ungerne er klar til at flyve, sættes de ud igen ved ynglepladsen. Flere af de kunstigt udrugede skeryler har i dag både ’ægtefødte børn og børnebørn’. Projektet er med til at stabilisere bestanden, mens årsagerne til dens tilbagegang undersøges. Et vigtigt led er Birdlife Internationals bidrag til beskyttelse af nogle af de vådområder, der er helt afgørende for artens overlevelse.

13,050 km nonstop

En lille kobbersnepe har fløjet den længste registrerede flyvning for en landbaseret fugl nogensinde. De 13.050 km fra Alaska til Australien blev tilbagelagt på 239 timer. Det giver en gennemsnitsfart på cirka 55 km/t, lyder meldingen fra Shorebird Centre Pūkorokoro Miranda. Fuglen 4BBRW er mærket med GPS-sender, der registrerede ruten fra start til slut.

▲ Foto: Erik Biering

DET MESTE VED VI IKKE

– HELLER IKKE OM SORTAND OG EDERFUGL

TEKST OG FOTO: BO KAYSER

Da Bo Kayser og Flemming Pagh Jensen analyserede data fra efterårstrækket ved Gedser Odde, fik de nogle overraskende resultater. Det kan der være flere årsager til, og forklaringen er forholdsvis kompleks.

Fra 11. august til
20. december tælles
fugletrækket ved
Gedser Odde.

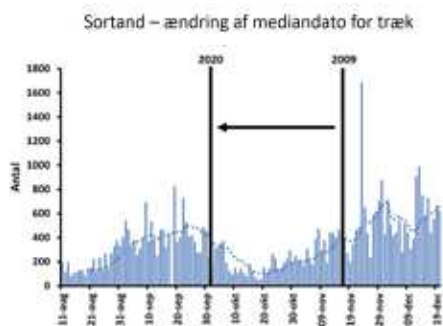

Man må da snart vide alt om fuglene i Danmark og omgivende lande. Der bliver talt ynglefugle. Der bliver talt trækfugle. Fra fly registrerer man, hvor vandfuglene raster, og hvor mange der er. Vi har genmeldinger fra over 100 års ringmærkning. Men nej, det meste ved vi stadigvæk ikke. Det blev klart, da

vi prøvede at forstå resultaterne fra Gedser Fuglestations træktællinger ved Gedser Odde.

Da Flemming Pagh Jensen og jeg begyndte at se på data om efterårstrækket af havdykænder ved Gedser Odde 2009 - 20, regnede vi med blot at få bekræftet, hvad andre

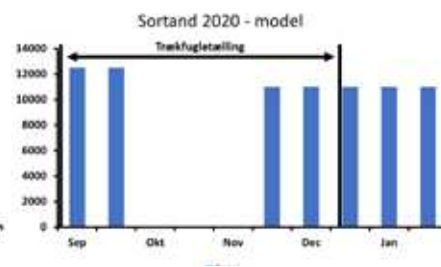
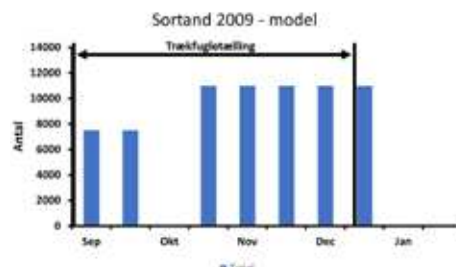
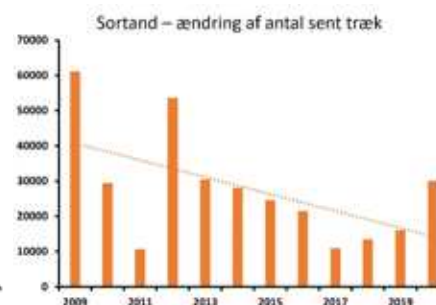
tidligere havde fundet ud af. Det kunne være noget med, at trækket havde rykket sig, så det lå lidt senere på efteråret på grund af klimaforandringer. Det kunne være en bekræftelse af de bestandsændringer, som andre havde registreret. For sortand og ederfugl fandt vi i stedet nogle resultater, som så mærkelige ud.

Fordelingen af sortandetrækket hen over efteråret ved Gedser.

For sortand steg antallet i det tidlige træk men faldt i det sene.

Model for sortandetrækket ved Gedser i 2009 og i 2020.

Trækket af sortænder er rykket halvanden måned frem på 12 år. Antallet af trækkende ederfugle er uændret om efteråret ved Gedser men er gået kraftigt tilbage om foråret ved Hyllekrog. Kan det være rigtigt? Det prøver vi at give svar på i en analyseartikel i DOFT om trækfugletællingerne ved Gedser Fuglestation samt i denne artikel.

Tidlige og sene sortænder

Standarden ved Gedser Fuglestation er, at vi tæller trækket fra 11. august til 20. december fra ½ time før solopgang og fem timer frem. Der bliver talt omkring 45.000 sortænder om året. Fra de 12 år har vi altså data om 540.000 sortænder. Mediandatoen for trækket er den dag, hvor halvdelen af fuglene i løbet af et efterår er registreret. For sortand viste data, at mediandatoen havde rykket sig fra 15. november i 2009 til 1. oktober i 2020. Det kunne da ikke være rigtigt, at sortandetrækket skulle have rykket sig, så det fandt sted halvanden måned tidligere på kun 12 år?

Som man kan se på figuren, har trækket af sortænder to toppe hen over efteråret. Én tidlig i september

og en sen fra sidst i oktober og året ud. Når vi sammenlignede kurver fra 2009 og 2020, så det ud, som om den tidlige top var blevet højere og den sene lavere gennem årene. Vi delte derfor data op i en tidlig og en sen periode.

Det viste sig til vores undren, at antallet var stedet kraftigt i den tidlige trækperiode, mens det var faldet endnu kraftigere i den sene. Det var selvfølgelig det, der havde fået mediandatoen til at ligge halvanden måned tidligere. Men hvorfor havde antallet ændret sig?

Bestandsstigning i Rusland

I Poosaspea, som ligger ved kysten i Estland langt oppe i Østersøen, er efterårstrækket af bl.a. sortænder blevet talt i samme årrække som ved Gedser. Der er et tidligt træk af voksne hanner i juli, som ikke registreres ved Gedser, fordi trækællingerne endnu ikke er startet der. Der er desuden et træk af især voksne hunner og unge fugle sidst i august og i hele september. Det menes at være dette træk, som svarer til den tidlige septembertop registeret ved Gedser. Det spændende ved

tallene fra Estland er, at antallet af forbitrækkende sortænder er steget kraftigt i løbet af årrækken, og at det menes at afspejle en bestandsstigning i Rusland. Stigningen i antallet af trækkende sortænder i september ved Gedser menes derfor at skyldes en større bestandsfremgang for sortand. Se figurerne.

Milde vintre ændrer trækket

Men hvorfor er antallet i den sene top så faldet, når der ikke er tale om, at de er rykket frem til den tidlige top? Undersøgelserne fra Estland viser, at sortandetrækket stort set er slut midt i september. De sortænder, der passerer Gedser fra oktober og til hen i januar, må derfor have ligget og rastet i Østersøen i én til fire måneder, inden de kommer forbi Gedser. Med de mildere vintre fryser Østersøen senere til med is, hvorfor sortænderne fortrænges senere fra området. Derfor kan det tidsrum, hvor det sene efterårstræk passerer Gedser, være kommet til at ligge senere. På figuren med fordelingen af sortændernes efterårstræk hen over efteråret kan man se, at trækket ikke er stoppet den 20. december, hvor vi stopper med at tælle. Og hvis

Fugletællerne er på pletten når ederfuglene trækker ved Gedser.

trækket nu fortsætter flere uger længere end før, vil en gradvis mindre del af det sene træk blive registreret. Derfor vil tallene fra Gedser vise, at antallet af trækkende sortænder i den sene top falder, selv om der blot er tale om en forskydning, fordi trækket ligger senere på vinteren. Eller måske er der endda en stigning i antallet af trækkende sortænder også i den sene periode.

Talmystik om talte ederfugle

Om efteråret trækker de ederfugle, der yngler i Østersøen, på deres vej ind i de danske farvande forbi Falsterbo i Sydsverige og Gedser Odde. Begge steder tælles trækket. Om foråret trækker ederfuglene på deres vej ind i Østersøen igen forbi Hyllekrog ved Lollands sydspids og videre forbi Kåseberga på Skånes sydkyst, hvor der også foregår træktælling.

Optællinger af de ederfugle, der om foråret trækker forbi Hyllekrog, har i perioden 2009 – 2020 vist et stort fald fra omkring 400.000

til omkring 250.000. Ved Kåseberga er der registreret et tilsvarende fald i antallet af trækkende ederfugle om foråret. Ved Gedser har der været registreret omkring 140.000 trækkende ederfugle hvert efterår uden nogen ændringer i antallet. En tilsvarende udvikling med stort set uændret antal trækkende ederfugle om efteråret har der også været registreret ved Falsterbo. Hvordan kan der blive registreret tilbagegang om foråret og uændret antal ederfugle om efteråret?

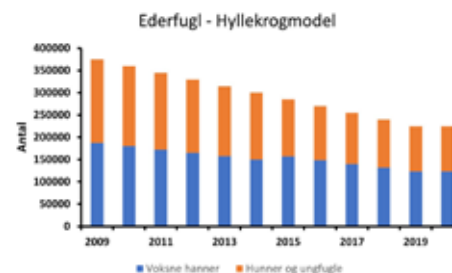
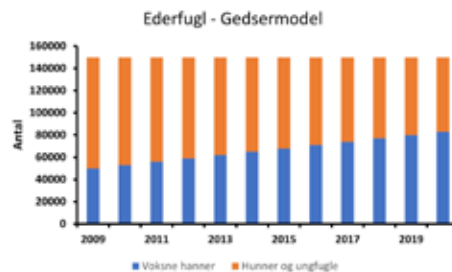
Fældningstræk som en del af forklaringen

Ederfuglehannerne laver et såkaldt fældningstræk, hvor de flyver hen til fredelige havområder for at fælde deres svingfjer. Det finder sted i juni-juli måned og bliver derfor hverken registreret i Gedser eller Falsterbo, hvor trækfugletællingerne først starter i august.

Tidligere fløj ederfuglehannerne på fældningstrækket ned gennem Østersøen,

Steder med trækfugletælling. Kilde for kortet: Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering.

Modeller for ændringer i trækket af ederfugle ved Gedser og Hyllekrog.

hvorefter en stor del af dem drejede til højre ved Falsterbo og fløj nordpå op gennem Øresund til fældepladser i Kattegatområdet. Det er muligt, at et stigende antal ederfuglehanner i de seneste år er begyndt at fælde inde i Østersøen tættere på ynglepladserne. Hvis de gør det, vil deres efterårstræk igennem danske farvande først begynde i september og dermed, i modsætning til tidligere, blive registreret ved både Gedser og Falsterbo. Det uændrede antal trækkende ederfugle om efteråret

de to steder kan derfor skyldes, at en større og større del af hannerne nu bliver registreret. Så selv om bestanden af ederfugle falder, kompenserer registreringen af en større andel af hannerne for denne tilbagegang.

Lyst til nye undersøgelser

Er der et fædningstræk af sortandehanner forbi Gedser i juli? Hvor ligger sortandehannerne rent faktisk og fælder deres svingfjer? Og hvor ligger de i Østersøen i

månederne før de passerer Gedser? Hvordan er køns- og aldersfordelingen for de trækkende sortænder efteråret igennem? Hvor stort er sortandetrækket sidst i december og først på det efterfølgende år? Hvis ederfugletrækket blev talt ved Gedser om foråret, ville man så også registrere et fald i antallet, som man har gjort ved Hyllekrog? Der er mange spørgsmål, det kunne være spændende at kende svaret på. Måske kan vores fuglestationer hjælpe med til at finde nogle af svarene.

Kurtiserende sortænder om foråret ved Gedser.

GRATIS REDEKASSER

TIL TRÆNGTE HULRUGERE

AF THOMAS VIKSTRØM

Stær, mursejler og broget fluesnapper mangler hule træer til at bygge deres rede i. En redekasse er et godt alternativ, og DOF uddeler nu gratis ca. 350 redekasser til de trængte boligsøgende.

Antallet af gamle hule træer er i frit fald, og mange hulruggede danske fugle er trængte, fordi de mangler egnede redesteder. Som en del af et særligt redekasseprojekt uddeler DOF derfor nu gratis 350 redekasser til medlemmer, der gerne vil sætte kasser op til mursejler, broget fluesnapper og stær. Hvis du er interesseret i en gratis kasse, er det eneste du skal gøre at skrive et par linjer på mail til michael.fink@dof.dk og kort fortælle hvilken slags redekasse du ønsker, og

hvor du vil sætte én op. Så fordeler vi kasserne til egnede lokationer så længe lager haves.

De tre nævnte arter er udvalgt gennem en analyse af redekassebehovet hos samtlige danske, hulruggede fuglearter. Herunder kan du læse lidt mere om, hvor stort behovet for redekasser er hos de tre arter, og hvor i landet og landskabet opsætning af redekasser bedst tjener deres formål.

end på Øerne, hvor arten registreres i langt mindre omfang. I Vestjylland er ynglebestanden fortsat ret tæt i områder med mange kvægbrug og store græsarealer. Især i sådanne områder kan opsætning af redekasser bidrage til at fastholde ynglebestanden.

Stærekasser bør opsættes mindst 2 - 3 meter, men gerne 4 - 7 meter over jorden, med fri indflyvning og indgangshullet vendt mod nordøst. Ved opsætning af flere kasser bør der være mindst halvanden meters afstand mellem kasserne.

DOF gennemfører i 2021 et redekasseprojekt for trængte, hulruggede fugle. Projektet er finansieret med kr. 410.000 af Fru Hedevid Guidings Legat og indbefatter også opsætning af redekasser til flg. syv sjældne, hulruggede arter: Hvinand, stor skallesluger, vandrefalk, slørugle, perleugle, vende Hals og vandstær. Denne del af projektet varetages af DOF's frivillige artseksperter.

Stær

Stæren er på den seneste danske rødliste fra 2019 anført som "sårbar", og DOF's punkttællinger viser, at bestanden er i langsigtet tilbagegang; den er således reduceret med to tredjedele siden 1976. Den seneste atlasundersøgelse (2014-17) viser desuden, at artens udbredelse i landet er mindsket med 5 % siden atlasundersøgelsen i 1990'erne. Stærens bestandstæthed er således i dag betydeligt større i det vestlige Jylland

Broget fluesnapper

Broget fluesnapper er på rødlisten ligeledes opført som "sårbar", og også for denne art viser DOF's punkttællinger en langsigtet tilbagegang, hvorunder to tredjedele af ynglebestanden er forsvundet. Atlasundersøgelsen viser, at artens udbredelse i landet er mindsket med hele 53 % siden sidste atlasundersøgelse. Fra at have udvist fremgang

Broget fluesnapper.
Foto: Klaus Dickmann.

fra den første atlasundersøgelse i 1970'erne til den næste er broget fluesnapper nu en af de småfuglearter, hvis udbredelse har udvist størst tilbagegang. Udbredelsen er i dag blevet fragmenteret, og hovedudbredelsen ligger i Midtjylland, i Nordøstsjælland og på Bornholm. Tilbagegangen er særlig tydelig i Sønderjylland, Himmerland og Vendsyssel, på Djursland og Fyn/Langeland samt i Vestsjælland og Storstrøm. Ynglebestandens tæthed er nu størst i Vendsyssel og på Østfyn samt i Vestsjælland og Storkøbenhavn. De væsentligste faktorer, som påvirker artens bestandsudvikling, vurderes at være landskabs- og klimaændringer i vinterkvarteret og på rasteplasserne under trækket, mens ungeproduktionen i yngleområdet er stabil. Kasseopsætning kan derfor kun i et vist omfang gavne arten, men menes dog lokalt i parcelhus- og sommerhusområder at kunne kompensere for den voldsomme konkurrence om redemuligheder fra flere mejsearter, hvis overvintrende bestande holdes kunstigt høje af vinterfodring. Redekasser til broget fluesnapper opsættes på træer i åben skov, park eller have i 1,5 – 3 meters højde.

Mursejler

Mursejleren er på rødlisten opført som "næsten truet", og arten udviser langsigtet tilbagegang i DOF's punkttællinger. Fra den første til den anden atlasundersøgelse forsvandt arten fra 6 % af sit udbredelsesområde, og det samme er tilfældet fra den anden til den seneste atlasundersøgelse. Mursejleren er mest udbredt på Øerne og i Østjylland, først og fremmest i og omkring byer, og her er ynglebestandene tydeligvis tættest. Tilbagegangen fra atlas til atlas synes ikke at have noget geografisk mønster, men har fundet sted overalt i landet. Arten vurderes at ville gavnes af opsætning af redekasser overalt i landet.

Mursejleren er helt tilpasset livet på vingerne og har så korte ben, at den slet ikke kan bevæge sig på jorden. Derfor er artens redekasser også specialdesignet, så fuglen flyver direkte ind i rede – og kan lette igen uden problemer. I dag er de fleste tage på de danske huse blevet for tætte til, at mursejleren kan bygge rede under dem, så en fuglekasse på bygningen er til stor hjælp for arten.

DOF BORNHOLM

KONTAKT

Formand: Carsten Andersen,
Mail: bornholm@dof.dk,
Tlf: 23 44 02 56,
bornholm@dof.dk

TURE

Månedstur – den første søndag i hver måned kl. 10. P-plads ved Koldekilde/ Segenvej/Almindingsvej i Almindingen. Datoer: 5/12, 2/1 og 6/2. Turlleder: Eilif S. Bendtsen (tlf. 23488004).

Hasle Flak samt julehygge søn. 12/12 kl. 10. Hasle Røgeri, Søndre Bæk 20, 3790 Hasle. Efter en gåtur på ca. 2 km i området syd for Hasle slutter vi af med gløgg og æbleskiver i det Hvide Hus. Turlledere: Kell Olsen (tlf. 23242008), Karsten Rasmussen og Ida Olsen.

Vintertur ved havn, sø og kyst lør. 8/1 kl. 9-12:30. P-plads ved LUMI Genbrug, Sdr. Hammer 55, 3730 Nexø. Vi ser, hvad der befinder sig af andefugle og gæs samt spændende arter i området. Turlledere: Ungdomsafdelingen samt Sune Riis (tlf. 51902142).

Vinterkystfugletælling weekenden 15/1-16/1. Kontaktperson: Hanne Tøttrup (tlf. 20270158).

DOF KØBENHAVN

KONTAKT

Mail: kbh.kontakt@dof.dk
Web: www.dofkbh.dk
Formand: Ingelise Aarøe Petersen

Se mere om

Småture: www.doftravel.dk/småture
Busture: www.doftravel.dk/ture/busogweekend
Fuglerejser: www.doftravel.dk/allerejser

MØDER

Vinterens Svømmefugle fre. 26/11 og lør. 27/11 med Klaus Malling Olsen. Fredag foregår i Fuglenes Hus, Vesterbrogade 140, København V. Lørdag er en felttur. Tilmelding nødvendig. Se nærmere på hjemmesiden www.dofkbh.dk

Måger fre. 3/12 og lør. 4/12 med Klaus Malling Olsen. Fredag foregår i Fuglenes Hus, Vesterbrogade 140, København V. Lørdag er en felttur. Tilmelding nødvendig. Se nærmere på hjemmesiden www.dofkbh.dk

Per Ekberg fortæller om den rødryggede tornskade ons. 12/1 kl. 19:30. Fuglenes Hus, Vesterbrogade 140, København V. Se nærmere på hjemmesiden www.dofkbh.dk

Vi planlægger endvidere en række foredrag i foråret, samt et par events for børn og forældre i Fuglenes Hus, Vesterbrogade 140, København V - muligvis allerede i november. På gensyn.

GRÅGÆSSENE

Specielt for SENIORE

KONTAKT

Jan Chr. Mollerup på tlf. 40 50 84 87 eller på mail: f.mollerup@mail.dk

Turlledere:

Bjarne Andersen tlf. 40 55 23 14
Joan Klausen tlf. 51 92 88 36
Ib Sørensen tlf. 40 29 97 10
Flemming Kragh Hansen tlf. 40 20 03 45

MØDER

Antarktis ons. 8/12 kl. 13. Kulturstation Vanløse, entré 40 kr. Fugle, dyr, natur og kultur oplevet på en 13.500 km lang sørejse gennem det sydlige Atlanterhav v. Christian A Jensen.

DOF's nye feltprojekt ons. 12/1 kl. 13. Kulturstation Vanløse, entré 40 kr. Thomas Vikstrøm fortæller om DOF's nye feltprojekt.

Trækfuglenes gæder v. Mark Desholm ons. 9/2 kl. 13. Kulturstation Vanløse, entre 40 kr. Fugletrækket har til alle tider fascineret os mennesker. Tusindvis af timer er blevet brugt på jagttagelser, som har resulteret i en mere detaljeret viden om disse massebevægelser, men også afstedkommet en lind strøm af nye kvalificerede spørgsmål om fugletrækkets stadig uløste gæder. Hvorhen flyver de, hvordan finder de vej deroppe i nattens mørke og hvilken rolle spiller aerodynamikken?

TURE

Bustur til Nordsjælland ons. 24/11 kl. 7-17. Ballerup Rådhus. Vi kører til Hundested Havn, Sølager, Tisvilde Hegn og evt. Holløse Bredning. Maks 32 deltagere. Efter den 1/11 kan du

forhøre dig om evt. restpladser hos Jan Chr. Mollerup (tlf. 40508487). Forhindres du i at deltage, bedes du kontakte turlederne.

Juletur rundt om Præstesø ons.

15/12 kl. 10-14. Naturstøttepunkt Hjortøgaard på den tidligere Flyvestation Værløse. Vi går en tur rundt om Præstesø inden vi hygger med de medbragte godter og ønsker hinanden glædelig jul.

Tur i egne biler til Kyndby, Selsø og Østerskov ons. 5/1

kl. 10-14. P-pladsen ved Kyndbyværket. Vi går en tur langs kysten inden vi kører til Selsø Sø og slutter af ved Østerskov med kig til Eskildsø.

Bustur til Sydsjælland ons. 26/1

kl. 8-17. Ballerup Rådhus. Vi kører derefter til opsamling på pendlerparkeringspladsen ved afkørsel 31a/Solrød Syd til Rådmandshaven, inden vi fortsætter til Enø, Bjørnebæk Sø og evt. Bisserup. Maks 32 deltagere. Indbetalt kr. 325 på reg.nr. 8401 konto 1190869, DOF København, Seniorudvalget senest den 1/12. Efter den 1/1 kan du forhøre dig om evt. restpladser hos Jan Chr. Mollerup (tlf. 40508487). Husk ved tilmelding at anføre hvis ikke du stiger på i Ballerup.

Bustur til Skåne Tranås man. 21/2

kl. 7 til ons. 23/2 kl. 17. Ballerup Rådhus. Vi kører derefter til opsamling ved Tårnby Station til Skåne. Maks 25 deltagere. Vi bor på Skåne Tranås med fuld forplejning og linnedpakker til en pris på kr. 2.600 i delt dobbeltværelse. Vi har et stærkt begrænset antal enkeltværelser til en merpris på kr. 500. Indbetalt beløbet på reg.nr. 8401 konto 1190869, DOF København, Seniorudvalget senest den 1/1. Efter den 1/2 kan du forhøre dig om evt. restpladser hos Jan Chr. Mollerup (tlf. 40508487). Husk ved tilmelding at anføre hvis ikke du stiger på i Ballerup.

ROSKILDE

KONTAKT

Web: www.dof-roskilde.dk

MØDER

Arktisk Fugleliv af Henrik Haaning

Nielsen man. 10/1 kl. 19-21. Byens Hus, Stændertorvet. Henrik har siden 2012 arbejdet med fugle og natur i Arktisk. Han vil denne aften fortælle om sine oplevelser og vise flotte billeder af en række specielle arter for området som kongeederfugl, sneugle, ismåge, rosenmåge, isbjørn m.fl. Yderligere info på www.dof-roskilde.dk. Tilmelding: Per Frydenlund (tlf. 22548313, perfrydenlundn@gmail.com) senest søn. 9/1.

DOF KØGE

KONTAKT

Se vore aktiviteter på www.dofkoege.dk og på DOF's hjemmeside www.dof.dk - se under aktiviteter

MØDER

Billedaften tors. 27/1. Kom og fortæl om dine fuglebilleder. Det grønne Hus

TURE

Køge Sønakke tirs. 28/12.

Vestsjælland lør. 15/1.

Ørnetur i Sverige lør. 5/2.

DOF NORDSJÆLLAND

KONTAKT

Formand: John Hansen
Mail: formand@dofnordsj.dk
Tlf. 22 29 52 42
Se dofnordsj.dk for møder og ture.

DOF VESTSJÆLLAND

KONTAKT

Formand: Morten Jensen.
Web: www.dof-vestsjælland.dk

TURE

Halskov Odde lør. 27/11 kl. 10.
Storebæltsvej 122, 4220 Korsør, ved Isbådsmuseet. Vi går 1-2 timer efter ænder, gæs og trækfugle langs kysten. Turleder: Jette Hallig (tlf. 20675850, jette.hallig@gmail.com).

Vintertur på Gisseløre lør. 11/12
kl. 10-12. P-pladsen ved Restaurant Gisseløre. Vi går den traditionelle juletur til spidsen af Gisseløre. Ved Gisseløre skulle der på denne årstid være gode muligheder for at se fugle på vinterbesøg, fx snespurve og diverse havfugle. Turleder: Jakob Møller (tlf. 22818169).

Frølund Fed søn. 12/12 kl. 16. P-plads ved Broholmvej 87, 4220 Korsør. Turen foregår i skumringen og varer 1-1,5 time. Vinterens fugle ved kyst og på strandengen. Turleder: Jette Hallig (tlf. 20675850, jette.hallig@gmail.com).

Lagunen lør. 15/1 kl. 10. Odensevej, 4200 Slagelse. Turen varer ca. 1,5 time, en gåtur langs anlægget, der har et varieret fugleliv og er velegnet for begyndere. Turleder: Jette Hallig (tlf. 20675850, jette.hallig@gmail.com).

Tur til Reersø: Sydstranden og Skansen lør. 15/1 kl. 10-14. Kalundborg Vandrerhjem. Mulighed for at støde til klokken ca. 10.30 på P-pladsen ved Sydstranden for enden af Skovvejen. Fra Sydstranden går vi langs stranden til Reersøs sydvestlige hjørne, Skansen, hvorfra der er god udsigt til fuglelivet på Rønningen og i Storebælt. Turleder: Jens Boesen (tlf. 40311262, jens@boesen.org).

Bustur til Skåne tors. 10/2-11/2 kl. 8. Spånebæk 38, Holbæk. Vi vil besøge de klassiske områder med mulighed for forskellige arter af bl.a. rovfugle, spætter og gæs. Spisning og overnatning bliver på Munkamöllan Logi i Skåne Tranås. Aftensmad og morgenmad er inkluderet. Overnatning sker i dobbeltværelser, med mulighed for enkeltværelser. Pris: Mellem 1.550, - 1.900 kr. pr. person (endelig pris afhængig af deltagerantallet). Tilmelding: Senest 15/11 til Else Marie Jespersen (elsemariejespersen@gmail.com). Når jeres deltagelse er bekræftet, skal den endelige pris indbetales senest 30/11 på reg. 1551 konto. 6645089. Turledere: Else Marie Jespersen (elsemariejespersen@gmail.com) og Morten Jensen (mjeral17@gmail.com).

LAD DANMARKS FUGLE ARVE
EN RIG NATUR

Foto: Grå fluesnapper af Allan Gudjo Nielsen

SKRIV TESTAMENTE TIL FUGLEVÆRNSFONDEN

I Fugleværnsfonden skaber vi åndehuller i en stadig mere trængt natur. Takket være generøs økonomisk hjælp ejer og forvalter Fugleværnsfonden i dag 23 naturområder i Danmark. Dit bidrag har derfor stor værdi. Et bidrag eller en arv - uanset størrelse - er en gave, som omsættes til mere natur. For fugle, for folk og for fremtiden.

VIL DU VIDE MERE? Se www.fugleværnsfonden.dk/testamente eller ring på tlf. 3328 3839
Du kan også støtte her og nu på Mobile Pay 90682

Fugleværnsfonden

DOF STORSTRØM

KONTAKT

Formand: Bo Kayser, Pilevej 2, Stensby, 4773 Stensved, tlf. 51 34 62 78
E-mail: kontakt@dofstor.dk
For ekstra arrangementer, ændringer og aflysninger: Læs mere på www.dofstor.dk.

MØDER

Gløgg, æbleskiver og billeder tors. 2/12 kl. 19-22. Sofie Skolen lokale F 006, Merkurs Plads 4, 4800 Nykøbing. Kom til vores hyggelige julemøde. Asbjørn Jensen viser billeder. Kontakt: Benny Steinmejer (tlf. 25143939).

Ordet er frit tirs. 7/12 kl. 19-21. Allerslev Klubhus, Enghavevej 2A, 4720 Præstø. Hvem der har lyst, kan komme og dele en god oplevelse i naturen med os andre. Kontakt: Bente Larsen (tlf. 24616626, bente@stensvednet.dk) og Søren Sørensen (tlf. 24784870, sorensoren1941@gmail.com).

Møde i Allerslev tirs. 4/1 kl. 19-21. Allerslev Klubhus, Enghavevej 2A, 4720 Præstø. Foredragsholder er endnu ikke aftalt. Se information på hjemmesiden. Kontakt: Bente Larsen (tlf. 24616626, bente@stensvednet.dk) og Søren Sørensen (tlf. 24784870, sorensoren1941@gmail.com).

Fugle i Uganda tors. 6/1 kl. 19-22. Sofie Skolen lokale F 006, Merkurs Plads 4, 4800 Nykøbing. Tina og Mads Elley viser billeder fra Uganda. Kontakt: Benny Steinmejer (tlf. 25143939).

Fugle i Namibia - del 2 tirs. 1/2 kl. 19-21. Allerslev Klubhus, Enghavevej 2A, 4720 Præstø. Per Schiermacker-Hansen og Leo Borch viser billeder fra Namibia. Kontakt: Bente Larsen (tlf. 24616626, bente@stensvednet.dk).

Projekt Stor Skallesluger tors. 3/2 kl. 19-22. Sofie Skolen lokale F 006, Merkurs Plads 4, 4800 Nykøbing. Michael Thelander kommer og fortæller om Projekt Stor Skallesluger. Kontakt: Benny Steinmejer (tlf. 25143939).

TURE

Tur i egen bil til Holmegård Mose søn. 21/11 kl. 9-13. Holmegård Hallen, Glasværksvej 1, 4684 Holmegaard. Vi kører ud i området for at se på de rastende fugle. Grågæs, sædgæs, blisgæs, sangsvaner, ænder, havørne, fjeldvåger, blå kærhøge

mm. Tilmelding til Finn Jensen (tlf. 30456808) senest 20/11. Turen vil blive aflyst i tilfælde af heldagsregn. Kontakt: Finn Jensen (tlf. 30456808).

Rådmandshaven i Næstved lør. 4/12 kl. 9-12. P-plads på Rådmandsengen ved Rådhuset. Vi kigger efter isflugt og vandstær m.m. Bent Rung Nielsen (tlf. 30889752).

Nytårstur på Avnø søn. 2/1 kl. 9-13. P-plads ved Avnø Naturcenter. Flyvervej 40, 4750 Lundby. Vi går ud til observationshuset og så langt omkring på Avnø, vejret inviterer til. Vi ser blandt andet flere arter af andefugle og gæs, havørne, fjeldvåge og med lidt held kommer vandrefalken forbi. Kontakt: Finn Jensen (tlf. 30456808).

Jordbassinerne ved Stege lør. 15/1 kl. 9-12. P-pladsen for enden af vejen ved Kostervej 24, 4780 Stege. Vi ser på de mange andefugle, som ræster i jordbassinerne. Desuden er der gode chancer for skægmejse, vandrikse og flere rovfuglearter. Kontakt: Bo Kayser (tlf. 51346278, bo.kayser@gmail.com).

Jydelejet tirs. 25/1 kl. 10-13. Indgangen til Jydelejet, Langebjergvej, 4791 Borre. Flokke af drosler, for eksempel vindrossel og sjagger, ses regelmæssigt, og der kan også være andre spurvefugle. Jydelejet byder ofte på fine oplevelser af flyvende rød glente og ravne. Kontakt: Leif Schack-Nielsen (tlf. 31413978).

DOF FYN

KONTAKT

Formand: Henrik Kalckar Hansen.
Tlf: 30 70 90 38.
Mail: kalckar@webspeed.dk
Web: www.doffyn.dk

MØDER

Belize tors. 9/12 kl. 19. DOF's lokaler Rasmus Rask Skolen, Bellinge. Allis Nielsen og Michael Mosebo Jensen viser billeder og fortæller om en corona-korridor til Mellemaamerika sommeren 2021.

Generalforsamling ons. 9/2 kl. 19. DOF's lokaler Rasmus Rask Skolen, Bellinge.

TURE

Sønderjylland søn. 28/11 kl. 7. Sidste P-plads før Ny Lillebæltsbro. Tilmelding til turleder Michael Mosebo Jensen (tlf. 26820729).

Arreskov Sø søn. 5/12 kl. 9. P-pladsen ved Sollerup. Tilmelding til turleder Erik Ehmsen (tlf. 30243378).

Langtur til? søn. 23/1. Tilmelding til turleder Michael Mosebo Jensen (tlf. 26820729) dagen før, hvor du samtidig hører, hvor turen går hen i år.

Stige Ø søn. 6/2 kl. 8. Tilmelding til turleder Henrik Kingo (tlf. 28603392), der så vil meddele, hvor I mødes.

DOF SØNDERJYLLAND

KONTAKT

Formand: Gert Fahlberg
Mail: gert.fahlberg@bbsyd.dk
www.dof-syd.dk

TURE

Kruså Møllesø søn. 5/12 kl. 10-12. Forsamlingshusets P-plads. Arter som hvidøjet and, rørdrum, lille skallesluger samt flere spættearter er set tidligere. Turleder: Lars P. Hansen (tlf. 40876244).

Kværs Plantage søn. 12/12 kl. 10-12:30. P-plads ved skovens NØ-ende på Kværs/Søgård vejen. Varieret biotop, hvor alle mejserne optræder såsom sort-, top-, sump- og fyrreremjse. Vi vil om muligt servere gløgg og æbleskiver ved turens slutning. Turleder: Klaus Bo Jensen (tlf. 50943363).

Østkysttur søn. 16/1 kl. 10-12. P-pladsen ved Kegnæs Drej. Vi finder det bedste sted at se efter vinterfugle på havet. Havlit, sortand og måske fløjsand. Mulighed for nordisk lappe-dykker? Turleder: Kaj Abildgaard (tlf. 30208456).

Arnkilsøre rundt søn. 30/1 kl. 13. Yderste P-plads på Arnkilsøre. Vi går inden mødet i Høruphav en lille tur med fokus på vinterfugle på havet. Turleder: Lars Peter Hansen (tlf. 40876244).

Nybøl Nor/Skodsøl Skov søn. 13/2 kl. 10-12:30. Østenden af Havnevej i Egersund. Nybøl Nor er opholdssted for mange af vinterens gæster. Forskellige ænder, svaner og skalleslugere samt skovens fugle. Turleder: Viggo Petersen (tlf. 51351373).

Tørsbøl plantage lør. 19/2. Kør efter "Mekanisk Museum", Hokkerup. Parker 50 m nord for museet på en grusvej. Der er tidligere set duehøg, grønspætte, rødtoppet fuglekonge og fyrremejse derude. Turleder: Klaus Bo Jensen (tlf. 50943363).

DOF SYDVESTJYLLAND

KONTAKT

Formand: Karin Gustausen,
Mail: kgustausen@gmail.com
Tlf. 28 25 87 86

Kim Mogensen, Tlf. 40 59 22 44
Kim.mogensen@mvb.net
Se også www.dofsydvest.dk

MØDER

Vadehavet og Mandø man. 15/12
kl. 19-21. Storm-P salen, Esbjerg
Hovedbiblioteket, Nørregade 19, 6700
Esbjerg. John Frikke holder foredrag

om og viser billeder fra Vadehavet. Som en del af foredraget, vil John også give en status for de projekter, der i disse år gennemføres på Mandø. Kontaktperson: Karin Gustausen (tlf. 28258786, kgustausen@gmail.com).

Året der gik ons. 19/1 kl. 19-21. Storm P salen. Esbjerg Hovedbibliotek, Nørregade 19, 6700 Esbjerg. Henrik Bøhmer giver en gennemgang af de mest bemærkelsesværdige fugle set i DOF Sydvestjylland i 2021. Alle er velkomne til at vise billeder fra Danmark eller udlandet 2021- gerne med en lille historie knyttet til. Gættefuglebilleder er også velkomne. Tilmelding til at vise billeder til Karin Gustausen (tlf. 28258786, kgustausen@gmail.com).

Generalforsamling tirs. 22/2. Esbjerg Hovedbibliotek, Nørregade 19, 6700 Esbjerg. Forslag skal fremsættes skriftligt og begrundet over for bestyrelsen senest tre uger før mødets afholdelse. Den samlede dagsorden med indkomne forslag offentliggøres i et af lokalafdelingens medier senest to uger før. Kontaktperson: Karin Gustausen (tlf. 28258786, kgustausen@gmail.com).

Udover det faste turprogram arrangeres hverdagsture med få dages varsel. Få besked om dem via nyhedsbrevet, som du tilmelder dig med en mail til spnhjerting@gmail.com

TURE

Juletur til Rickelsbøller Koog og Saltvandssøen lør. 11/12 kl. 8. P-pladsen overfor Skovgrillen - Plantagevej 22, 6760 Ribe. Tilmelding senest 10/12 kl. 18 til Kim Mogensen (tlf. 40592244, kim.mogensen@mvb.net).

Vandstær tur til Ansager/Hovborg lør. 8/1 kl. 9. Hovborg Fiskeri, Holmeåvej 23 i Hovborg. Tilmelding senest 7/1 kl. 18 til Sven Bødker (tlf. 40621370, 99procentabe@gmail.com).

Nørholm Skov, Karlsgårde Sø og Varde Å lør. 12/2 kl. 9. P-pladsen ved Hovedbiblioteket - Nørregade 19 i Esbjerg. Tilmelding senest 11/2 kl. 18 til Niels Knudsen (tlf. 40951537, nk@esenet.dk).

Ture med Fugleværnsfonden

Fugleværnsfonden afholder mange spændende ture i fondens naturreservater over hele Danmark. Turene ledes af vores naturvejledere Allan Gudio Nielsen, Jørn Dyhrberg Larsen og dygtige ornitologer fra fondens frivillige arbejdsgrupper. Turene er gratis og for alle.

Lige nu har vi kun få ture tilbage i 2021, men vi vender stærkt tilbage i 2022!

Gundsømagle Sø (1)
Skægmejseland
Lørdag den 4. december kl.10

Sydlangeland (2)
Vinterfugletur til Tryggelev Nor og Gulstav Mose
Søndag den 5. december kl.10

Saksfjed-Hyllekrog (3)
Travetur på Hyllekrog mellem jul og nytår
Tirsdag den 29. december kl.10

Foto: HUSSKADE AF ALAN GUDIO NIELSEN

Tjek Fugleværnsfondens hjemmeside for rutevejledning og yderligere info

Fugleværnsfonden

Ny turfolder primo 2022 - følg med på eller www.fuglevaernsfonden.dk

DOF SYDØSTJYLLAND

KONTAKT

Se: <http://www.dof-sydostjylland.dk/>
for møder og ture.

DOF VESTJYLLAND

KONTAKT

Formand: Lars Holm Hansen.
Tlf: 22 96 13 17.
Mail: formand@dofvestjylland.dk
Ture: Poul Krag. Tlf: 22 36 02 36.
Mail: poulkrag@tdcadsl.dk
Web: www.dofvestjylland.dk

MØDER

Årets ornitologiske oplevelser tirs. 7/12 kl. 19. Aulum Fritidscenter, Markedspladsen 10, 7490 Aulum

Generalforsamling man. 24/1 kl. 19. Aulum Fritidscenter, Markedspladsen 10, 7490 Aulum

TURE

Ørnens Dag i Skjern Enge søn. 27/2 kl. 10-13. Pumpestation Nord, Langagervej, 6900 Skjern. Turledere: Børge Vistisen (tlf. 30821719, bv@em-bv.dk) og Erik Mørk Nielsen (tlf. 26245879, erik.m.n@mail.dk). Arrangør: DOF-Vestjylland, www.dofvestjylland.dk

Tranerne på Lønborg Hede lør. 5/3 kl. 8-10. Naturstyrelsens p-plads ved Bjerregårdsvej Turleder: Jens Hasager (tlf. 20728378, jhkirk@gmail.dk) Arrangør: Lønborg Hedelaug og DOF Vestjylland.

GRÅSPURVENE

Specielt for SENIORE

KONTAKT

Peder J. Pedersen.
Tlf: 97 46 84 81/23 67 88 75.
Mail: seniorture@dofvestjylland.dk

MØDER

Julemøde hos Leif man. 6/12 kl. 10-13. Baunebakken 8, Sevel, 7830 Vinderup. Vi begynder med at drikke den medbragte kaffe og snakke om fugleoplevelser og

ser fotos fra året. Herefter kører vi en tur til Geddal Enge eller Rettrup Kær, hvor der er sangsvaner og grågæs mm. Tilmelding senest søn. 5/12 kl. 20 Leif Novrup (tlf. 23315601, leifnovrup@pc.dk).

TURE

Fugle i Vestjylland tors. 20/1 kl. 9-12. P-pladsen ved Husby Kirke – nordsiden. Her vil turlederen indledningsvis fortælle sidste nyt om naturtilstanden i og omkring Nissum Fjord. Vi kigger efter måger, sandløbere, sortgrå ryler, skærpiere m.m. omkring Thorsminde Havn. På Bøvling Klit kan der være rovfugle, gæs og ænder m.m. Vi vil også se hvad Krogshedetårnet har at byde på. Turleder: Agner Svenstrup (tlf. 41317700, svebra@webspeed.dk).

Vandstær i Holstebro tirs. 8/2 kl. 9-12. P-pladsen overfor TV/Midt-Vest. Vi håber på at få vandstæren at se, foruden spætter, mejser og diverse andre småfugle. Vi ser nærmere på Stryget, Vegen Å og Anlægget. Turleder: Peder J. Pedersen (tlf. 23678875, pjp@mdv14.dk).

DOF ØSTJYLLAND

KONTAKT

Formand: Ole Bøgh Vinther,
Tlf. 25 15 23 25
E-mail: olebvinther@gmail.com
Web: www.dofoj.dk

MØDER

En meget spændende rejse til Himalaya tirs. 30/11 kl. 19.30-21.30. Bio-X Natur på Naturhistorisk Museum, Ole Worms Allé 140, 8000 Aarhus C.

Julemøde tirs. 14/12 kl. 19.30-21.30. Bio-X Natur på Naturhistorisk Museum, Ole Worms Allé 140, 8000 Aarhus C.

Danmarks fugle gennem to århundreder tirs. 18/1 kl. 19.30-21.30. Auditoriet på Naturhistorisk Museum, Wilhelm Meyers Allé 210, 8000 Aarhus C.

Kursus – lær at kende mågerne med Klaus Malling Olsen fre. 4/2 kl. 19.30. Auditoriet på Naturhistorisk Museum, Wilhelm Meyers Allé 210, 8000 Aarhus C. Se nærmere på dofoj.dk vedr. tilmelding m.v.

Generalforsamling lør. 26/2 kl. 10. Bio-X Natur på Naturhistorisk Museum, Ole Worms Allé 140, 8000 Aarhus C. Se nærmere på dofoj.dk

TURE

Jul-nytårsfugletur for børn og begyndere tirs. 27/12 kl. 10-13.30. Paradisvejen 49, 8600 Silkeborg. Turleder: Simon Iversen.

Vinterfugle ved sø og å søn. 6/2 kl. 15.30-17.30. P-plads ved Allinggårdsvej kl. 15.30 (se skilt mod fugletårn). Vi besøger fugletårnet ved Sminge Sø, hvorfra vi – forhåbentligt - kan se flokke af sangsvaner komme til overnatning på søen. Også mulighed for stor skallesluger, hvinand, trolldand, lille lappedykker, gæs m.fl. Turleder: Bo Ryge Sørensen.

GRÅKRAGERNE

Specielt for SENIORE

TURE

Vorup og Hornbæk Enge man. 6/12 kl. 10. Parkeringspladsen ved Randers Naturcenter, Gudenåvej 20, 8920 Randers NV. Vi starter i Naturcentrets lokale med kaffe. Herefter skal vi en tur over at se hvad der befinder sig på Vorup Enge, og tilbage til Naturcentret til frokost. Endelig går turen ud til Hornbæk Enge.

Klostermølle og Mossø tirs. 11/1 kl. 10-15. Parkeringspladsen ved Klostermølle. Vi går fra parkeringspladsen ned til fugletårnet og ser om der skulle være vandstær, isfugl og evt. bjergvipstjert. Vi tager også et kig på søen. Derfra videre til Klosterkær, Lindholm Hoved eller Emborg Odde, hvor vi ser hvad Mossø kan tilbyde fra denne side.

Kolindsund tors. 10/2 kl. 13. P-pladsen på Sivestedvej (lige efter rundkørslen ved Kolind). Vi går en tur ud i sundet for at se hvad det rummer af fugle. Der skulle gerne være en del svaner og gæs, ligesom der forhåbentlig kommer nogle rovfugle forbi.

Der kan forekomme ændringer til alle arrangementer, så følg med på hjemmesiden, eller tilmeld dig e-mail gruppen, nederst på følgende side: dofoj.dk/graakragerne.

FUGLEPIGERNE

Specielt for KVINDER

Se mere på

www.fuglepigere.wordpress.com

Lystrupminde lør. 4/12 kl. 10-14. Naturskolen, Lystrupmindevej 18, 8654 Bryrup. Vi skal gå i det smukke landskab, der på dramatisk vis hæver sig i stejle skrænter, og med gamle rødgraner og

bøgetræer. Alt efter vejret går vi en tur til Snabe Iglesø og drikker senere gløgg i savværkshallen. Guider: Rikke, Inger og Karen.

Pop up tur lør. 15/1 kl. 10-15. Med information på hjemmeside eller Facebook.

DOF NORDVESTJYLLAND

KONTAKT

Formand: Martin Høj Hansen
Tlf: 87 51 41 52
Mail: martin.hoj.hansen@gmail.com

Anni Stub, Tlf: 21 47 96 81
Mail: anni@stub.dk
Web: dof-nordvestjylland.dk

MØDER

**Temadag om punkt- og spon-
tantællinger tirs. 23/11** kl. 15-21.
Søndermølle, Vinkelvej 40, 8800
Viborg. Om eftermiddagen fra kl. 15-
16:30 demonstreres det i området
ved Søndermølle, hvordan man laver
sådanne tællinger, så deltagerne selv
kan prøve det. Om aftenen indlæg og
diskussion om punkttællinger 2.0.

**Jan Tøttrup Nielsen fortæller om
duehøgen man. 17/1** kl. 19-21. Skive
Bibliotek, Østergade 2, 7800 Skive.
Jan Tøttrup har hele sit liv interesseret
sig for fugle, og duehøgen fik en stor
plads i hans hjerte.

TURE

**Vinterfugletur ved Hald Sø søn.
12/12** kl. 9-11. P-pladsen ved
Naturskolen, Ravnsbjergvej 71, 8800
Viborg. Vi kigger efter fuglene i parken,
i skoven og på søen. Håber på vand-
stær og træløber i slugten ved kroen.
Turledere: Thomas Thelle og Villy
Lauridsen.

Vinterfugle på Agger Tange søn. 2/1
kl. 9-13. P-pladsen ved færgelejet
(Svanholmhus-bygningen) Den traditi-
onsrige nytårstur til Agger Tange, som
huser en mængde overvintrende fugle.
Turledere: Jan Skjoldborg Kristensen
og Christian Bøggild.

Hjarbæk Fjord rundt søn. 29/1 kl.
9-12. P-pladsen ved østenden af
Virksunddæmningen (Lovns-siden).
Skivevej 2, 8832 Virksund. Hjarbæk
Fjord området byder om vinteren på
mange rastende ænder, skalleslu-
gere, gæs, gulnæbbede svaner m.v.
Turleder: Stinne Aastrup.

Generalforsamling lør. 26/2 kl.
10-15.30. Morsø Folkebibliotek,
Holgersgade 7, 7900 Nykøbing M. Vi
starter dagen med en fugletur tæt på
byen. Bl.a. til anlægget, fjorden og
havnen Efter en let frokost holder vi ge-
neralforsamling med dagsorden ifølge
vedtægterne. Turleder: Hans Dahlgaard.

GRÅMEJSERNE

Specielt for
SENIØRE

**Vandstæer og isfugle omkring Viborg
ons. 19/1** kl. 9-13. P-pladsen ved Niels
Bugges Kro, Ravnsbjergvej 69, 8800
Viborg. Starter med at se efter isfugl,
vandstær og bjergvipstjert ved søen
og Trolde slugten. Så kører vi til andre
lokaliteter og håber på spætter, trælø-
bere m.m. Turleder: Finn Andersen.

**Miljøfugletur til Poppelgrise og
kummedambrug man. 21/2** kl. 10-14.
Idom Kirke, Burvej 5B, 7500 Holstebro.
En fugletur med miljø som tema.
Økologiske frilandsgrise og et mo-
derne kummedambrug tiltrækker i
kolde perioder store fugleflokkede. Vi
håber på isfugl, svaleklire og bjerg-
vipstjert. I Kytterup Enge ser vi efter
rovfugle og gæs. Turleder: Hans
Rasmussen fra DOF Vestjylland og
Anni Ooppelstrup.

**Fugletur ved Virksund/Ørsløvkloster
tors. 17/3** kl. 9-13. P-pladsen ved
Virksunddæmningen i Sundstrup,
Sundvej, 8832 Skals. Vi ser hvad der lig-
ger af fugle i Lovns Bredning og Hjarbæk
Fjord. Derpå skal vi til Ørsløvkloster Sø
for at se om der er bjergænder. Gå-tur
gennem skoven til Løkkedyb og til slut
en rundtur i Ørsløvkloster Skov for at
se efter træløbere, spætmejer m.m.
Turleder: Anni Ooppelstrup.

DOF NORDJYLLAND

KONTAKT

Formand: Peter Lund Kristensen
Tlf: 21 46 10 81
Web: www.dofnord.dk

MØDER

**"Ahlmann Naturfilm" og den
nordjyske natur tirs. 30/11** kl. 19.
Golfhuset Borgmester Jørgensens
Vej, Aalborg. Denne aften vil
Flemming Ahlmann vise forskellige
filmklip fra den nordjyske natur.
Udstyret, der har været brugt til opta-
gelserne, vil kort blive gennemgået.

**Fuglebiblioteket i Golfhuset i Aalborg
har åbent onsdage** fra kl. 10-12. Du
er velkommen til at kigge ind for at få
en snak om bøger, fuglerejser, DOF-
basen m.m. Vi har bøger, turrapporter
og tidsskrifter, som alle medlemmer
kan låne. Der afvikles fuglestemme-
kursus på nogle af åbningsdagene.

**Bogauktion i Fuglebiblioteket tirs.
2/12** kl. 19. Golfhuset Borgmester
Jørgensens Vej, Aalborg. Kom kl. 18:30
og kig på, hvad vi har. Vi modtager også
gerne bøger til bogauktionen, hvis I har
nogen, I gerne vil af med. Bogauktionen
skaffer penge til at købe bøger og tids-
skrifter for til fuglebiblioteket.

TURE

Følg med i vores ture på vores hjem-
meside: www.dofnord.dk eller på
Facebook: [www.facebook.com/
groups/dofnordjylland](https://www.facebook.com/groups/dofnordjylland)

GRÅMEJSERNE nord

KONTAKT

Svend Erik Mikkelsen.
Tlf: 61 60 73 61.
Mail: svemik45@hotmail.com

Specielt for
SENIØRE

TURE

Se www.dofnord.dk

Fantastiske fugleoplevelser i Naturpark Vesterhavet og bekvem overnatning tæt på spændende natur Gode, isolerede hytter med bad og toilet udlejes hele året rundt. Oplev efterårstrækket ved Blåvandshuk – Se stormfugle ved Vesterhavet om vinteren – Gå på kratluk i plantagen/på heden – Tilbring timevis ved Filsø med bl.a. havørne og en masse andre fugle. Måske du ser den store tornskade på vej derom. "Ta' fx et smut til Tipperne eller Skjern i foråret". "Afstande: Blåvandshuk og Skallingen 15 km, Filsø og Vrøgum Kær 10 km, Aal Plantage 8 km, Vejers Strand 1,5 km, Kallesmærsk Hede 1 km, Vejers Plantage 0 km." Opholdsstue og fælles køkken til mindre forsamlinger. Vejers Havvej 7, 6853 Vejers Strand. Tlf.: (+45) 75277054. www.stjernercamping.dk.

V. Vedsted - Vadehavet
Hyggeligt, stråttækt nyistandsat helårshus, 400 m fra Nationalparken. Enkelt indrettet, 6 senge + 2 madrasser, tre soverum. Fremragende internet. Husdyr ikke tilladt. Pris pr. uge 1-26 og 34-52: 2800 + forbrug 300 kr. Pris pr. uge 27-33: 3500 kr. + forbrug 300 kr. Weekend: 1500 kr. + forbrug 150 kr. En hverdagsnat (ikke weekend) 500 kr. inkl. forbrug. **Se vvedsted123.123hjemmeside.dk eller Henv. karennitschke@gmail.com**

Book et ophold på Skagen Fuglestation!

På Skagen Fuglestation har du bl.a. mulighed for at være med i stationens aktiviteter sammen med vores dygtige og engagerede observatører/ringmærkere. Dertil vil I som gæster bo i egen lejlighed med en fantastisk udsigt til havet og Grenen! Fuglefaglig viden er ingen forudsætning. Priser: 1 apr. - 31 aug.: 4000 kr. pr. uge (søndag - søndag), 1 sep. - 30 mar.: 3000 kr. pr. uge (søndag - søndag). **Kontakt: skagen@dof.dk/ 40 21 73 14. Læs mere på www.skagenfuglestation.dk.**

Udlejes: Vedersø - 4 personer.
Toppen af Vest Stadil Fjord. Hyggeligt velindrettet helårshus/ferielejlighed 50 m². Naturgrund ugeneret indhegnet, udsigtshøj. Udsigt til klitter og fredede strandenge. Stort fugletræk samt mulighed for 'lille' sort sol forår/efterår. Rørdrum høres, findes ved Nørre Sø 800m væk. Ynglende tårnfalke i haven. Rigt fugleliv, fodres hele året. Musvåge på foderbræt 25m fra huset. Ugepris: kr. 2.700,- (halv pris ved en person minus højsæson i juli og august). Rengøring kr. 300,- El afregnes. Pris pr. døgn, kr. 450,- for to personer/225,- for en person inkl. sengelinned og håndklæder. Hund er velkommen. **Henv. Anette Schmidt: 22 55 06 00.**

Gammelt bondehus udlejes

Huset er beliggende for enden af en markvej mellem Ringkøbing fjord og Stadil fjord 2 km fra Vesterhavet. Stedet er ideelt for fugle- og naturelskere. Huset har 4 soveværelser med 10 gode sovepladser. Dejlig ugenert have, terrasse og adgang til wi-fi, Pris pr. døgn 400 kr. + el. **Kontakt 20401814 eller 123hjemmeside.dk/Mosehytten**

En af de største danske samlinger af naturhistoriske værker, navnlig ornitologi, men også pattedyr og insekter sættes til salg.

For aftale ring 2464 7339 eller skriv til hha@dadlnet.dk

Djursland, Stubbe Sø Sommerhus ("Bogpeters Hytte") midt i Fugleværnsfondens reservat ved Stubbe Sø udlejes (kun til DOF-medlemmer). Garanti for ynglende topmejse, broget fluesnapper, hedelærke og rødrygget tornskade. Adgang til søen og mulighed for dejlige ture i nærområdet. Ikke langt til Ebeltoft, badestrand og Djurslands turistattraktioner. Ingen fjernsyn – men fred og ro. Huset er på 80m² (6 pers./to soverum). 2600 kr/uge + el. Henv. Peter Lange, tlf.: 23 35 37 95 eller mail: peterlange@dof.dk. **Læs mere på www.dof.dk/bogpetershytte.**

PÅ TUR MED DOF TRAVEL

FUGLEREJSER MED INDHOLD

SE DE MANGE TILBUD PÅ VORES HJEMMESIDE:

WWW.DOFTRAVEL.DK

FUGLEREJSER OVER HELE VERDEN MED KVALIFICERED E OG ERFARNE LEDERE

Forårets rejser til Estland og Spanien

Tag med på denne spændende rejse til Estland. Her finder du store tørvemoser, uberørte kystområder og endeløse skove, der giver plads til naturoplevelser. Vi kommer med på de helt store fugletræk mod nord, og de mange udkigstårne og vandrestier gør det nemt at udforske fugle- og dyrelivet.

Afrejse den 22. april
Kr.8.685,-

Denne rejse til Spanien kombinerer det sydlige område ved naturreservatet Sierra de Andujar, og de bedste steder i Extremadura. Rejsen bringer dig på natur- fugle- og dyreeventyr i de øde områder i Spanien. I bjergene ved Sierra de Andujar vil vi se efter Iberisk Los, Spansk Kejserørn, Munkegrib Iberisk hare, Mufflon, Stenbuk, Odder, og en stribe andre spændende arter.

Afrejse den 15. maj
Kr. 10.885, -

Book din naturrejse på williamsrejser.dk eller ring på tlf. 2022 1990

GAVEKORT TIL BIDRAGYDERE

Mange medlemmer og ansatte bidrager med indhold til Fugle & Natur. Som en anerkendelse modtager bidragerne fremover gavekort til Naturbutikken efter flg. retningslinjer:

- 1) Anerkendelse for bidrag er som udgangspunkt symbolsk og kan ikke betragtes som aflønning.
- 2) Ansatte og medlemmer af hovedbestyrelserne i DOF og FVF modtager ikke gavekort for deres bidrag til DOF's medier, da de primært bidrager i arbejdstiden eller con amore.
- 3) Gavekortet udstedes første gang bidraget benyttes af DOF. Ved gentagelse/ genbrug i flere medier udstedes ikke yderligere gavekort.
- 4) Artikler på ca. 1500 – 2000 ord anerkendes med et gavekort til Naturbutikken på 200 kr.
- 5) Fotos anerkendes med gavekort til Naturbutikken således: A: 1 foto, 100 kr. / B. 2-4 fotos, 200 kr. / C: 5+ fotos, 300 kr.
- 6) Udstedelsen af gavekort foregår løbende i takt med at bidragene benyttes.

DANSK ORNITOLOGISK FORENING – DOF

DOF er landsforeningen for fuglebeskyttelse og fugleinteresserede

DOF er den danske afdeling af BirdLife International Vesterbrogade 138-140, 1620, København V
Telefon (alle hverdage 11-15): 3328 3800

DOF's formand:

Egon Østergaard tlf: 3116 2030,
email: egon.ostergaard@dof.dk

Indmeldelse i DOF:

Sket ved indbetaling på DOF's bankkonto.

NB! Ny konto hos Merkur: reg. nr. 8401 konto nr. 1043118. Støttebeløb til DOF's arbejde for fugle- og naturbeskyttelse, som er fradragsberettiget, kan indbetales på samme bankkonto.

Årlige kontingenter:

Kernemedlemmer:	kr. 520,00
Ungdomsmedl. (u.26 år):	kr. 265,00
Medlemmer:	kr. 370,00
Husstandsmedlemskab:	kr. 695,00

Naturbutikken:

Naturbutikken i Fuglenes Hus
tlf: 3328 3838. Åbningstider: Man.-fre. kl. 11-17,
lør. 10-1. www.naturbutikken.dk

Bor du i udlandet, kontakt da venligst DOF for nærmere oplysninger om priser.

MORE

NL PURE
ÉT MED
NATUREN

SEE THE UNSEEN

SWAROVSKI
OPTIK